

ДНЕВЕН РЕД ЗА ЗАКРИЛА

UNHCR, January 2003

СЪДЪРЖАНИЕ

<i>Предисловие от Върховния комисар.....</i>	<i>2</i>
<i>Преглед.....</i>	<i>3</i>
Дневен ред за закрила	
<i>Въведение.....</i>	<i>8</i>
<i>Декларация на държавите-страни по Конвенцията.....</i>	<i>9</i>
<i>Програма за действие.....</i>	<i>11</i>
ЦЕЛ 1.....	12
<i>Укрепване на изпълнението на Конвенцията от 1951 г. и Протокола към нея от 1967 г.</i>	
ЦЕЛ 2.....	17
<i>Закрила на бежанците в рамките на общите миграционни движения</i>	
ЦЕЛ 3.....	20
<i>По-справедливо разпределяне на тежестта и отговорностите по приема и закрилата на бежанците</i>	
ЦЕЛ 4.....	23
<i>По-ефективно решаване на проблемите, свързани със сигурността</i>	
ЦЕЛ 5.....	25
<i>Удвояване на търсенето на трайни решения за бежанците</i>	
ЦЕЛ 6.....	29
<i>Решения за нуждите от закрила на жените- и децата-бежанци</i>	
<i>Сборник документи</i>	<i>31</i>

ПРЕДИСЛОВИЕ ОТ ВЪРХОВНИЯ КОМИСАР НА ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ ЗА БЕЖАНЦИТЕ

Моята служба започна Глобалните консултации по международната защита в края на 2000 г., за да ангажира Държавите и другите партньори в широкомащабен диалог по въпросите на закрилата на бежанците. Целта е да се проучат най-добрите възможности за обновяване на съществуващия режим за международна закрила, като се гарантира гъвкавостта му за преодоляване на нови проблеми. Резултатът е този съвместен дневен ред, подкрепен от Изпълнителния комитет на ВКБООН и приветстван от Общото събрание на Обединените нации през 2002 г.

Откакто поех поста на Върховен комисар през януари 2001г., все повече се убеждавам, че закрилата в изгнание не е достатъчна. Бежанците се нуждаят както от закрила, така и от решения. Дневният ред за закрила категорично подчертава и двете, за да се предостави възможност на бежанците да започнат нов живот в условия на достойнство и да се сложи край на зависимостта им от международна закрила.

Настоящите бежански ситуации изправят международната общност пред безпрецедентни предизвикателства за подобряване на глобалната структура на управление за бежанците. Дневният ред предлага както реалистичен, така и амбициозен път напред. Реалистичен, защото отразява споделеното разбиране за предизвикателствата пред закрилата, произтичащи от широкия, активен диалог в резултат от Глобалните консултации. Амбициозен, защото отчита, че подобряването на закрилата на бежанците може да се постигне само чрез значително засилване на многостранното сътрудничество и чрез общ ангажимент към изпълнението на нови, практически договорености за попълване на съществуващите празноти в закрилата. Необходими са ни нови подходи, инструменти и стандарти за укрепване на настоящия режим на закрила и за засилване както на правната, така и на физическата закрила на бежанците.

Както се посочва в декларацията на Държавите-страни по Конвенцията, приета на Министерската среща в Женева през декември 2001 г. и Дневния ред за закрила, Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. остава крайъгълният камък на режима за международна закрила на бежанците, но само тя не е достатъчна. Дневният ред за закрила представлява надстройката над Конвенцията. Това наричам подхода на “Конвенция плюс”.

“Плюс”-ът е свързан с разработването на специални споразумения или многостранни договорености за осигуряване на по-добро разпределяне на тежестта, като страните от севера и юга работят заедно за намиране на трайни решения за бежанците. Това включва обхватни планове за действие в ситуации на масови потоци извън страните, както и спогодби във връзка с “вторичното движение”, в които да са определени по-добре ролите и отговорностите на страните на произход, транзит и потенциална крайна цел. Предвиждат се и споразумения за подобряване на целевото насочване на помощта за развитие в страните на произход на бежанците, както и многостранни ангажименти за преселване на бежанци.

Тази публикация е в отговор на искане от страна на Изпълнителния комитет на ВКБООН за широко разпространение на Дневния ред за закрила и за ангажиране на партньорите в активни последващи действия. Процесът вече е започнал. ВКБООН очаква по-нататъшното засилено взаимодействие с Държавите, междуправителствените и неправителствените организации, партньорите по развитието и самите бежанци с оглед изпълнението на Дневния ред за закрила през следващите години.

Рууд Люребс

ДНЕВЕН РЕД ЗА ЗАКРИЛА

Преглед

След 18 месеца обсъждания между правителствата, междуправителствените и неправителствените организации (НПО), експертите по бежански въпроси и ВКБООН – известни като Глобални консултации за международна закрила, ВКБООН и Държавите приеха съвместен Дневен ред за закрила. Дневният ред е амбициозна, но практична програма за действие, насочена към подобряване закрилата на бежанците и търсещите убежище по света. Целта ѝ е да служи като насока за конкретни действия не само за ВКБООН, но и за правителствата, НПО и други партньори.

Въпреки че не е задължителен от правна гледна точка, Дневният ред има значителна политическа тежест, тъй като отразява широкия консенсус по конкретни действия, които могат и трябва да се предприемат за постигане на определени съгласувани цели за закрилата на бежанците. Той не обхваща всички проблеми по закрилата, пред които са изправени бежанците понастоящем, но е насочен към онези въпроси и дейности, за които биха били ползотворни многостранният ангажимент и взаимодействие. Като потвърждава някои насоки в политиката и предлага указания за оперативното планиране в работата на ВКБООН, Дневният ред също призовава правителствата и партньорските организации да изпълняват своята роля за подкрепата и укрепването на международния режим за закрила.

Дневният ред се състои от две части: Декларация на Държавите-страни по Конвенцията и Протокола към нея и Програма за действие. Декларацията бе приета в заключение на проведената през декември 2001 г. Министерска среща на Държавите-страни по *Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г.* и/или *Протокола от 1967 г.* към нея. Приемайки Декларацията, Държавите-страни потвърдиха валидността на *Конвенцията* и се ангажираха да изпълняват поетите по нея задължения и да подкрепят ценностите и принципите, залегнали в *Конвенцията* и *Протокола* към нея. В действителност Декларацията е в основата на цялата програма за действие.

Програмата за действие очертава конкретните задачи и дейности, които са групирани по шест взаимосвързани цели: укрепване изпълнението на *Конвенцията от 1951 г.* и *Протокола от 1967 г.* към нея; закрила на бежанците в рамките на общите миграционни движения; по-справедливо разпределяне на тежестта и отговорностите по приема и закрилата на бежанците; по-ефективно решаване на проблемите, свързани със сигурността; удвояване на търсенето на трайни решения за бежанците; решения за нуждите от закрила на жените- и децата-бежанци. Всички тези цели са еднакво важни. Някои теми, като разпределянето на тежестта и подобряването на закрилата на жените- и децата-бежанци, се преплитат в целия дневен ред.

1

Конвенцията от 1951 г. и Протоколът от 1967 г. към нея са крайъгълните камъни на режима за международна закрила на бежанците. **Укрепването на изпълнението на Конвенцията и Протокола към нея** е първата стъпка към подобряване на закрилата на бежанците и търсещите убежище. В Програмата за действие се предлагат няколко начина за постигане на това, включително чрез усилия за всеобщо присъединяване към *Конвенцията* и *Протокола*, чрез подобряване на националните процедури за убежище на Държавите и хармонизиране на процедурите между тях, като се предоставят други форми на закрила на онези, които се нуждаят, но може да не отговарят на условията по дефиницията в *Конвенцията*, и, обратното, чрез предприемане на незабавни действия за изключване на онези, които не заслужават международна закрила.

В отделните страни правителствата, НПО и ВКБООН биват насърчавани да работят за създаване на по-благоприятен климат за закрилата на бежанците. Това означава повишаване зачитането на бежанците например чрез кампании за осведомяване на обществеността, обезпечаване на адекватни условия за прием на търсещите убежище, индивидуална регистрация на всеки търсещ убежище и бежанец и издаване на необходимите документи, както и разработване на система за ответни действия при масови потоци.

Също толкова важно е и търсенето на решения за факторите, които водят до масови движения на хора. Програмата за действие призовава Държавите, междуправителствените организации и ВКБООН да проучат първопричините за движенията на бежанци, по-специално въоръжените конфликти, и да отделят повече ресурси, както човешки, така и финансови, за възпитаване зачитането на правата на човека, демократичните ценности и доброто управление в страните-източници на бежанци, както и за подкрепа на работата на Обединените нации за предотвратяване и разрешаване на конфликти и мироопазващи операции.

2

Бежанците се движат в рамките на широки потоци от население, сред които има и икономически и други категории мигранти. Предвид ограничените възможности за миграция много лица, които не са бежанци, се опитват да влязат в страните като търсещи убежище. **Закрилата на бежанците в рамките на общите миграционни движения** може да се постигне чрез насърчаване на Държавите да разработват политика за управление на миграцията, която да не застрашава закрилата на бежанците и да насърчава по-положителен климат за убежището, като намалява натиска върху системите за убежище. ВКБООН, Международната организация за миграция, други междуправителствени агенции и Държавите трябва да събират повече данни за връзката между убежището и миграцията. Целта е да се подобри разбирането на “подтикващите” и “привличащите” фактори за миграцията, тоест факторите, които подгонват хората от родните им страни и ги подмамват в други, контрабандата на хора, маршрутите и други аспекти на комплексните смесени движения, в които влизат бежанците.

Държавите се насърчават да осигурят в рамките на мерките за контрол върху имиграцията гаранции, позволяващи достъп до международна закрила за онези, които се нуждаят нея. Такива гаранции трябва да се прилагат и при морските спасителни операции и опитите за засичане на мигранти, преди да са достигнали крайната си цел. Освен това трябва да се разработят стратегии, чрез които за търсещите убежище, за които се установи, че не се нуждаят от международна закрила, да бъде осигурено завръщане в страните им на произход бързо, но по хуманен начин при спазване на техните човешки права и достойнство.

Програмата за действие призовава и към борба с трафика и контрабандата на хора. Тя насърчава Държавите да се присъединят към *Конвенцията на Обединените нации срещу трансграничната организирана престъпност от 2000 г.* и Протоколите към нея, да проведат информационни кампании, насочени към потенциални мигранти, чрез които да ги предупреждава за опасностите при контрабандата и трафика на хора и да ги осведомява относно законовите възможности за имиграция, както и да популяризира санкциите, налагани за трафик на хора.

3

В Декларацията на Държавите-страни по Конвенцията се отчита, че международният режим за закрила на бежанците укрепва в резултат от многостранното сътрудничество. Предложените действия в Програмата за действие се основават на понятието за **справедливо разпределяне на тежестта и отговорностите за закрила на бежанците между Държавите**. За постигането на тази цел се насърчава ВКБООН да работи с Държавите, по-специално с тези, в които първоначално е потърсено убежище, за разработване на конкретни споразумения за разпределяне на тежестта, които да се прилагат в случаи на масови потоци и за решаване на проточени бежански ситуации. Върховният комисар нарече това и някои свързани усилия “Конвенция плюс”, тъй като намерението е да се надстрои над *Конвенцията* чрез специални споразумения и многостранни договорености за подобряване на разпределянето на тежестта. Държавите трябва да работят и с ВКБООН, други междуправителствени организации и НПО за подобряване на капацитета им за закрила на бежанците, включително повишаване на способността им да предоставят основни услуги, като образование и професионално обучение. Програмата насърчава и обвързването на бежанските въпроси с националните, регионалните и многостранните планове за развитие. Например Държавите би трябвало да обмислят възможността за заделяне на известен процент от фондовете си за развитие за програми, които да бъдат от полза едновременно за бежанците и за местното население в приемащите страни.

Държавите се насърчават също да използват в по-голяма степен преселването като средство както за защита, така и за разпределяне на тежестта, особено в ситуации на масови потоци. И тъй като разпределянето на тежестта предполага участието в закрилата на по-широка гама партньори, Програмата за действие има за цел да укрепя връзките в гражданското общество, включително НПО, и да съдейства за разработването на системи за закрила на база общността сред бежанското население.

4

Друга цел в Програмата – по-ефективно решаване на проблемите, свързани със сигурността, обхваща рояка от проблеми със сигурността, с които се сблъскват бежанците. Свиват в социалната и културната система, отделянето или загубата на членовете на семейството и общността, безочието, с което действат извършителите на престъпления срещу бежанците, правят бежанците, особено жените и децата, уязвими към злоупотреба. Много често жените-бежанки са обект на изнасилване, отвлечане и трафик; децата-бежанци, особено момичетата, често стават жертва на сексуална експлоатация, насилие и злоупотреба; въоръжени групировки и национални въоръжени сили често се насочват към деца- и младежи-бежанци за насилствен набор за военна служба.

Програмата за действие предлага мерки, с които Държавите и ВКБООН да работят заедно за съхраняване на гражданския характер на убежището. Това предполага отделяне на въоръжените елементи от бежанското население и постигане на договорености между Държавите, ВКБООН, Департамента на ООН за мироопазващи операции и други структури на ООН и международни организации за гарантиране на сигурността на бежанците.

За да бъдат предпазени децата- и младежите-бежанци от насилствен набор за военна служба, Държавите трябва да работят за достъпа на децата- и младежите-бежанци до образование и професионално обучение и да разясняват на бежанското население как да предотвратява набора за военна служба. Насърчават се Държавите да ратифицират *Факултативния протокол към Конвенцията за правата на детето във връзка с въвличането на деца във въоръжени конфликти*. Освен това, когато е възможно, Държавите, УНИЦЕФ, ВКБООН и други партньори по закрилата трябва да разработят програми за разоръжаване, демобилизиране и реинтегриране на децата-войници, произхождащи от бежанско население.

Проблемът за насилието на база възраст, както и сексуалното и полово-ориентираното насилие могат да бъдат решени чрез налагане на отчетност сред хуманитарните служители, работещи с това население, и механизми за жалби, които да се използват от бежанските общности. Просветните и информационни кампании за тези форми на насилие трябва да са насочени към мъже, жени и деца. Всички партньори по закрилата трябва да са обучени във връзка с правата и потребностите на преживелите сексуална експлоатация, насилие и злоупотреба.

5

Един от съществените компоненти на международната закрила е **намирането на трайни решения** за бежанците. Програмата за действие насърчава страните на произход, приемащите държави, ВКБООН, хуманитарните партньори, включително НПО, и бежанците да заложат доброволното репатриране, интегриране и преселване в обхватния подход за намиране на трайни решения, по-специално при проточените бежански ситуации. Това е и част от инициативата на Върховния комисар за Конвенцията плюс.

Възловите цели са свързани с подобряване на условията за доброволно репатриране и обезпечаване на неговата устойчивост. Страните на произход, работещи с ВКБООН и другите партньори, включително Върховния комисар на Обединените нации за бежанците, трябва да съблюдават правото на завръщане и да осигуряват на завърналите се тяхната физическа, правна и материална безопасност посредством амнистии, гаранции за правата на човека и мерки, даващи възможност на всички завръщащи се, включително жените, да предявят претенции за собствеността си. Необходими са програми за насърчаване на помирието между завърналите се и местните жители и за обезпечаване на възможности за образование, включително професионално обучение. Завърналите се жени трябва да бъдат стимулирани да участват равноправно в процесите на възстановяване на мира и помирение.

При насърчаване на местната интеграция Държавите трябва да проучат кога, къде и как да предоставят законов статут и право за пребиваване, включително възможността за получаване на статут на натурализирани граждани в страната на убежище за онези бежанци, които са постигнали значителна степен на социално-икономическа интеграция. Международните и регионалните партньори за развитие трябва да изпълняват своята роля, като следят за наличието на необходимите ресурси, с които да се подпомогне самостоятелността на бежанците и да се укрепи жизнеспособността на местните общности, приемащи бежанци.

Трябва да се разширяват възможностите за преселване като инструмент както за закрила, така и за трайни решения. ВКБООН трябва да насърчава Държавите, които още нямат програми за преселване, да предоставят места за преселване. Онези държави, които предлагат възможности за преселване, би трябвало да повишат квотите си, да разнообразят видовете бежански групи, които приемат, и да въведат по-гъвкави критерии за преселване. Освен това Държавите и ВКБООН трябва да анализират данните за регистрираните бежанци по начин, който ще им помогне да прогнозират нуждите от преселване на групи или лица и да обработват по-бързо молбите за преселване. В схемите за преселване се поставя по-съществен акцент върху нуждите за закрила, свързани с равнопоставеността на половете, в допълнение към програмите за жени в риск.

Призовават се ВКБООН и Държавите да съблюдават за това, в програмите за подпомагане на бежанци да има стратегии за самостоятелност и замяна на спасителните помощи. Ако се оползотвори изобретателността на жените- и мъжете-бежанци, някои основни стоки, като масло за готвене, одеяла и печки, могат да се осигуряват от самите бежанци. Освен това тези стратегии ще спомогнат за намаляване на случаите на сексуално и полово-ориентирано насилие, което често произтича от зависимостта и безделието. Всички участници в закрилата на бежанците трябва да обезпечат ангажирането на бежанците, особено жените- и младежите-бежанци, и на приемащите общности в проектирането и разработването на програми за самостоятелност.

6

Вече има множество насоки и политики за закрила на жените- и децата-бежанци; проблемът е, че те не се прилагат и изпълняват адекватно. Програмата за действие откроява този проблем в целта си за намиране на **решения за нуждите от закрила на жените- и децата-бежанци**. По други цели на Програмата също са предложени действия, насочени конкретно към защита на жени- и деца-бежанци. Тази отделна цел обхваща по-общо необходимостта от подобряване на рамката за закрила на жените- и децата-бежанци.

Например Държавите, ВКБООН и другите партньори по закрилата трябва да осигурят равнопоставено участие на жените-бежанки в процесите на вземане на решения, засягащи живота им, прилагането на подход, съобразен с равнопоставеността на половете, при разработването, изпълнението и оценяването на програми, предназначени за подпомагане на бежанци, както и отразяването на въпросите на равнопоставеността на половете във всички програми за обучение и образование. Освен това ВКБООН трябва да осигури широкото разпространение и изпълнение на своите *Насоки относно полово-ориентираното преследване*, *Насоки за закрила на жените-бежанки*, както и насоките за предотвратяване и ответни действия на сексуалното и полово-ориентираното насилие. Насърчава се присъединяването към *Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените* и *Факултативния протокол* към нея.

Също така Държавите, ВКБООН и другите партньори по закрилата трябва да осигурят, както е подходящо, равноправното участие на децата- и младежите-бежанци в процесите на вземане на решения, засягащи живота им, разработването на програми за подпомагане на бежанци, които са чувствителни поради възрастта си, и програми за информиране на децата-бежанци относно правата им. Програмата за действие насърчава Държавите да ратифицират *Конвенцията за правата на детето* и *Факултативния протокол за въвлечането на деца във въоръжени конфликти и продаването на деца, детската проституция и детската порнография* към нея. Като отчитат важността на образованието като средство за закрила, Държавите трябва да отдават предимство на предоставянето на достъп до основно и средно образование за децата- и младежите-бежанци.

Поглед напред

Успехът на Дневния ред за закрила е обусловен от силата на ангажимента към изпълнението му по места и към по-нататъшни устойчиви действия. ВКБООН вече започна консултации със своя Изпълнителен комитет във връзка с разработването на многогодишна програма за изпълнение на Дневния ред. В отговор на потребност, свързана с Дневния ред, Върховният комисар ще започне Форум за осъществяване на инициативата за Конвенция плюс, насочена към конкретни действия за подобряване положението на бежанците и за намаляване броя на лицата, търсещи закрила.

ДНЕВЕН РЕД ЗА ЗАКРИЛА

Документът по-долу е издаден първоначално като A/АС.96/965/Add.I от 26 юни 2002 г. Приет е на петдесет и третата сесия на Изпълнителния комитет на Програмата на Върховния комисар през октомври 2002 г.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

В отговор на многобройните предизвикателства във връзка със закрилата на бежанците, пред които са изправени Държавите, както и Службата на Върховния комисар на обединените нации за бежанците (ВКБООН), и по случай 50-та годишнина на *Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г.* през декември 2000 г. ВКБООН постави началото на *Глобалните консултации по международната закрила*. Целта беше да се предизвикат размисъл и действия за обновяване на рамката на Конвенцията от 1951 г., както и на Държавите да се предоставят инструменти, с помощта на които да се справят по-добре с предизвикателствата в дух на диалог и сътрудничество.¹

Дневният ред за закрила е продукт на този процес на консултации. Той отразява широк спектър от проблеми и препоръки на Държавите, междуправителствените организации, неправителствените организации (НПО), както и самите бежанци. Дневният ред е съсредоточен върху дейности за укрепване на международната закрила на търсещите убежище и бежанците и за подобряване на изпълнението на Конвенцията от 1951 г. и Протокола към нея от 1967 г.. Тези дейности произтичат от Декларацията, приета единодушно от Държавите-страни по Конвенцията от 1951 г. и/или Протокола към нея от 1967 г. на Министерската среща на Държавите-страни по Конвенцията, организирана съвместно от Швейцария и ВКБООН на 12-13 декември 2001 г. по повод на 50-та годишнина на Конвенцията.² Тази декларация подчертава продължаващата значимост на Конвенцията от 1951 г. и Протокола от 1967 г., потвърждава политическия ангажимент за поддържане на целите и принципите, залегнали в тях, и насърчава Държавите да обмислят начини за засилване на тяхното прилагане. Потвърждава се и необходимостта от по-тясно сътрудничество между Държавите-страни по Конвенцията и ВКБООН за улесняване изпълнението на задължението на ВКБООН за контрол върху прилагането на тези инструменти.³ Декларацията се основава върху засилено международно сътрудничество в рамките на договорени фундаментални принципи.

Тази декларация служи като рамка за Дневния ред за закрила, който на свой ред е предназначен да насочва действията на ВКБООН заедно с Държавите, НПО и други партньори по закрилата, за по-нататъшна работа по целите през следващите години.⁴

¹ За информация във връзка с Глобалните консултации по международната закрила моля да видите страницата на Глобалните консултации в интернет адреса на ВКБООН www.unhcr.ch.

² Вж. *Доклада на Министерската среща на Държавите-страни по Конвенцията от 1951 г. и/или Протокола към нея от 1967 г. за статута на бежанците*, HCR/MMSP/2001/10 на страницата на Глобалните консултации на интернет адреса на ВКБООН www.unhcr.ch.

³ Вж. *Декларацията на Държавите-страни по Конвенцията от 1951 г. и/или Протокола към нея от 1967 г. за статута на бежанците*, HCR/MMSP/2001/09 на страницата на Глобалните консултации на интернет адреса на ВКБООН www.unhcr.ch.

⁴ Дневният ред за защита е резултат от процес, който предизвика значителна подкрепа за съдържащите се в него действия. В него са набелязани цели и задачи и набор от действия за укрепване на международната закрила на бежанците. Постепенното изпълнение на тази рамка ще изисква в някои случаи допълнителни консултации и ще зависи от наличността на ресурси и ангажимент от страна на всички заинтересовани страни.

II. ДЕКЛАРАЦИЯ НА ДЪРЖАВИТЕ-СТРАНИ ПО КОНВЕНЦИЯТА И/ИЛИ ПРОТОКОЛА КЪМ НЕЯ

Декларацията очертава някои важни постановки относно значимостта на Конвенцията от 1951 и Протокола към нея от 1967 г. в по-широката международна рамка за закрила на бежанците. Декларацията служи като рамка за постигане на целите, задачите и действията, залегнали в Дневния ред за закрила. Тя е неотделима част от Дневния ред. Номерирането на следните параграфи отговаря на това в оригиналния текст, както той е приет.

Преамбюл

Ние, представителите на Държавите-страни по Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. и/или Протокола към нея от 1967 г. (по-нататък в текста “Държавите-страни”)*, се събрахме на първата среща на Държавите-страни в Женева на 12 и 13 декември 2001 г. по покана на правителството на Швейцария и на Върховния комисар на Обединените нации за бежанците (ВКБООН),

1. Като имаме предвид факта, че годината 2001 отбелязва 50-та годишнина на Женевската конвенция за статута на бежанците от 1951 г.,
2. Като имаме предвид продължаващото значение на Конвенцията от 1951 г. като основен инструмент за закрила на бежанците, която с измененията в Протокола към нея от 1967 г. урежда правата, включително правата на човека и минималните стандарти за третиране, които важат за лицата в нейния обхват,
3. Като отчитаме значимостта на други инструменти за правата на човека и регионална закрила на бежанците, включително Конвенцията на Организацията за африканско единство (ОАУ) от 1969 г., която урежда специфични аспекти на бежанския проблем в Африка, и Картагенската декларация от 1984 г., и като отчитаме също значимостта на общата европейска система за убежище, разработвана след Заключенията на Европейския съвет в Тампере, както и Програмата за действие от Регионалната конференция от 1996 г. по проблемите на бежанците, разселените лица, други форми на принудително разселване и завърналите се в страните на Общността на независимите държави и съответните съседни държави,
4. Като вземаме предвид продължаващата значимост и гъвкавост на този международен режим на права и принципи, включващи в същината си *принципа за забрана за принудително връщане*, чиято приложимост е въплътена в обичайното международно право,
5. Като отдаваме дължимото на положителната и конструктивна роля, изпълнявана от страните, приемащи бежанци, и същевременно като осъзнаваме значителната тежест за някои от тях, по-специално за развиващите се страни и страните с икономики в преход, както и продължителността на много бежански ситуации и отсъствието на съвременни и безопасни решения,
6. Като разбираме комплексните условия на развиващата се среда, в която трябва да се предоставя закрила за бежанците, включително въоръжен конфликт, продължаващи нарушения на правата на човека и международното хуманитарно право, настоящите варианти на разселването, смесените човешки потоци, високите разходи за приема на голям брой бежанци и търсещи убежище и за поддържане на системите за убежище, нарастването на свързаните трафик и контрабанда на хора, проблемите с обезпечаването на гаранции в системите за убежище срещу злоупотреба и изключване и връщане на онези, които нямат право или нуждаещи се от международна закрила, както и липсата на решение за проточените бежански ситуации,
7. Като потвърждаваме, че Конвенцията от 1951 г. с измененията в Протокола към нея от 1967 г. заема централно място в режима за международна закрила, и като вярваме, че този режим трябва да

* Бележка на преводача.

продължи да се развива, както е подходящо, по начин, който допълва и укрепва Конвенцията от 1951 и Протокола към нея,

8. Като подчертаваме, че спазването от Държавите на отговорностите им по закрилата на бежанците укрепва в резултат от международната солидарност, включваща всички членове на международната общност, и че режимът за закрила на бежанците се засилва в резултат от международното сътрудничество в дух на солидарност и ефективна отговорност и разпределение на тежестта между Държавите,

Параграфи за действие

1. Категорично потвърждаваме нашия ангажимент да изпълняваме пълно и резултатно задълженията ни по Конвенцията от 1951 г. и/или Протокола към нея от 1967 г. в съответствие с предмета и целите на тези инструменти;

2. Потвърждаваме по-нататъшния ни ангажимент, признавайки социалното и хуманитарно естество на проблема с бежанците, да поддържаме ценностите и принципите, залегнали в тези инструменти, които са в съответствие с член 14 от Всеобщата декларация за правата на човека и които изискват зачитане на правата и свободите на бежанците, международно сътрудничество за решаване на тежката им съдба и действия за премахване на причините за бежанските потоци, както и за предотвратяване, между другото, чрез насърчаване на мира, стабилността и диалога на това, те да се превърнат в източник на напрежение между Държавите;

3. Поддържаме важността на насърчаването на всеобщо присъединяване към Конвенцията от 1951 г. и/или Протокола към нея от 1967 г., като отчитаме, че има страни на убежище, които още не са се присъединили към тези инструменти и които продължават щедро да приемат голям брой бежанци;

4. Насърчаваме всички държави, които още не са сторили това, да се присъединят към Конвенцията от 1951 г. и/или Протокола към нея от 1967 г., доколкото е възможно без ограничения;

5. Насърчаваме също Държавите-страни по Конвенцията, поддържащи географско ограничение или друг вид ограничения, да обмислят оттеглянето им;

6. Призоваваме всички държави съгласно приложимите международни стандарти да предприемат или да продължат да предприемат мерки за укрепване на убежището и за повишаване ефективността на закрилата, включително чрез приемане и прилагане на законодателство и процедури за определяне на статут на бежанец и за третиране на търсещите убежище и бежанците, като се обръща специално внимание на уязвимите групи и лицата със специални нужди, включително жени, деца и възрастни;

7. Призоваваме Държавите да продължат усилията си, насочени към обезпечаване целостта на институцията на убежището, като, между другото, внимателно прилагат членове 1 F и 33(2) на Конвенцията от 1951 г., по-специално в светлината на новите заплахи и предизвикателства;

8. Потвърждаваме фундаменталното значение на ВКБООН като многостранна институция с мандат за предоставяне на международна закрила на бежанците и за насърчаване на устойчиви решения и припомняме нашите задължения като Държави-страни да сътрудничим с ВКБООН при упражняването на тези функции;

9. Настояваме всички държави да обмислят начини, които може да са необходими за укрепване изпълнението на Конвенцията от 1951 г. и/или Протокола към нея от 1967 г., и да осигурят по-тясно сътрудничество между Държавите-страни и ВКБООН за улесняване на задължението на ВКБООН за контрол върху прилагането на разпоредбите на тези инструменти;

10. Настояваме всички държави да откликват бързо, предсказуемо и адекватно на призивите на ВКБООН за финансиране, за да може да бъдат удовлетворени напълно нуждите на лицата в обхвата на мандата на Върховния комисар на Обединените нации за бежанците;
11. Отдаваме дължимото на ценния принос на много неправителствени организации за благоденствието на търсещите убежище и бежанците при предоставянето на прием, консултации и грижи, за намирането на трайни решения на основата на пълно зачитане на бежанците и за помощта на Държавите и ВКБООН за поддържане целостта на режима за международна закрила на бежанците, по-специално чрез популяризиране, както и кампании за осведомяване на обществеността и информационни дейности, насочени към противодействие на расизма, расовата дискриминация, ксенофобията и свързаната с тях нетърпимост, както и за засилване на обществената подкрепа за бежанците;
12. Ангажираме се да осигуряваме в рамките на международната солидарност и разпределянето на тежестта по-добра защита на бежанците чрез обхватни стратегии, по-специално регионални и международни, за да се изгради капацитет, особено в развиващите се страни и тези с икономики в преход, най-вече онези, които приемат големи потоци или в които има проточени бежански ситуации, както и да засилим механизмите за реакция, за да обезпечим достъпа на бежанците до по-безопасни и по-добри условия на престой и своевременни решения на проблемите им;
13. Отчитаме, че превенцията е най-добрият начин за избягване на бежански ситуации и подчертаваме, че крайната цел на международната закрила е да се постигне трайно решение за бежанците в съответствие с *принципа за забрана за принудително връщане*, и поощряваме Държавите, които продължават да съдействат за тези решения, по-специално доброволното репатриране и, когато е подходящо и осъществимо, местното интегриране и преселване, като се отчита, че доброволното репатриране в условия на безопасност и достойнство остава предпочитаното решение за бежанците;
14. Изразяваме нашата благодарност към Правителството и народа на Швейцария за щедрот домакинство на Министерската среща на Държавите-страни по Конвенцията от 1951 г. и/или Протокола към нея от 1967 г. за статута на бежанците.

III. ПРОГРАМА ЗА ДЕЙСТВИЕ

В продължение на Декларацията на Държавите-страни по Конвенцията и/или Протокола към нея се предлага Програма за действие, която, ако се изпълнява, трябва постепенно за засили закрилата на бежанците в многогодишен план. Програмата за действие има шест цели:

1. Укрепване на изпълнението на Конвенцията от 1951 г. и Протокола към нея от 1967 г.
2. Закрила на бежанците в рамките на широките миграционни потоци;
3. По-справедливо разпределяне на тежестта и отговорностите и изграждане на капацитет за прием и закрила на бежанци;
4. По-ефективно решаване на проблемите, свързани със сигурността;
5. Удвояване на търсенето на трайни решения; и
6. Удовлетворяване на потребностите на жените-бежанци и децата-бежанци.

Целите в Програмата са взаимосвързани и в нея се съдържат теми, засягащи различни области. Те включват отговорността и разпределянето на тежестта, както и прилагането на режима като цяло, съобразено с особеностите на възрастта и половете. Предложените последващи действия, свързани с жените-бежанци и децата-бежанци са изложени конкретно в цел 6 и, освен това, са залегнали в цялата програма за действие.

Цел 1

Укрепване на изпълнението на Конвенцията от 1951 г. и Протокола от 1967 г.

Изпълнението на Конвенцията от 1951 г. и Протокола към нея от 1967 г., които остават основата на международната закрила на бежанците, трябва да бъде засилено. На първо място, е необходимо разширяване на базата на Държавите-страни по тях, като се постигне по-равномерно обхващане на всички географски региони. Наложителни са и по-хармонизирани подходи към определянето на статут на бежанец, както и към тълкуването на Конвенцията от 1951 г. и използването на допълнителните форми на закрила. Решителните реакции спрямо първопричините за движението на бежанци, по-ефективните и предсказуеми ответни действия при ситуацията на масови потоци, подобрената политика за прием и среда, която като цяло е благоприятна за закрила на бежанците, биха допринесли за по-доброто изпълнение на режима за закрилата на бежанците. Трябва да се предприемат подходящи мерки за засилване на надзора върху прилагането на Конвенцията от 1951 г. и Протокола от 1967 г. Закрилата на бежанците ще се подобри и в резултат от присъединяването към и ефективното прилагане на регионални инструменти за закрила, както и възлови инструменти за правата на човека. По тази обща цел има 12 набелязани задачи заедно с различни действия, насочени към постигането им:

1. Всеобщо присъединяване към Конвенцията от 1951 г. и Протокола от 1967 г.

- ВКБООН да проведе проучване на трудностите, пред които са изправени Държавите във връзка с присъединяването или прилагането на Конвенцията от 1951 г. и/или Протокола към нея от 1967 г., за да съдейства на Държавите за тяхното преодоляване.
- Държавите-страни да допринасят активно за продължаващата кампания на ВКБООН за присъединяване, насочена към постигане на всеобщо присъединяване към режима на Конвенцията от 1951 г./Протокола към нея от 1967 г.
- Държавите-страни и регионалните организации да насърчават присъединяването в двустранните си контакти и на международни форуми и да информират ВКБООН относно такива инициативи.
- Държавите-страни да обмислят оттеглянето на резервите, с които са се присъединили, и, когато това е подходящо, да работят за отпадане на географското ограничение.
- Държавите-страни, които още не са сторили това, да осигурят отразяването на основните принципи на Конвенцията от 1951 г. във вътрешното законодателство, където е необходимо, съобразно националната правна система.

2. Подобрени индивидуални процедури за убежище

- Държавите чрез Изпълнителния комитет на ВКБООН да обмислят актуализирането на последните насоки на Изпълнителния комитет по препоръчителната рамка за процедурите за убежище с оглед насърчаване на по-добра хармонизация в практиките на Държавите.⁵
- Държавите да предоставят достъп до процедурите за убежище и да гарантират, че процедурите им за убежище обезпечават ефективно и справедливо вземане на решения, което е бързо и с изпълними резултати, включително по отношение на връщането и повторното допускане на онези, за които се установи, че не се нуждаят от международна закрила. Връщането е важно като противодействие срещу злоупотребата с процедурата за убежище и за запазване целостта на системите за убежище.⁶

⁵ Вж. Заключение No 8 (XXVIII) 1977 за определяне на статут на бежанец (A/АС.96.549, т.53.6); Решение No 30(XXXIV) 1983 (A/АС.96.631, т.97.2) по въпросите на явно неоснователните молби или злоупотреби с молби за бежански статут или убежище.

⁶ Вж. също цел 2, задача 7.

- Държавите, които още не са сторили това, да разработят необходимите нормативни актове и да въведат процедури за убежище, като ползват помощта на ВКБООН и насоките на Изпълнителния комитет. Държавите с установени процедури за убежище да обмислят как най-добре да подкрепят тези инициативи, включително с финансова и техническа помощ, когато е необходимо, като осезаема форма на международна сътрудничество.⁷
- Държавите да въведат или, ако е необходимо, да засилят гаранциите, свързани с особеностите на възрастта и пола, в процедурите за убежище, като се отдава дължимата тежест на принципа на единството на семейството, и в съответствие с изискванията на *Конвенцията за правата на детето* и *Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените*, както и свързаните насоки на ВКБООН; специалните потребности на особено уязвимите лица, като жертви на мъчения или лица с увреждания, също трябва да се ползват с необходимите гаранции.⁸
- Държавите и ВКБООН да работят за това, при подадените молби от жени- и деца-бежанци по подходящ и внимателен начин да се взимат предвид особеностите на възрастта и пола, включително всички форми на преследване, които съдържат аспекти, свързани с възрастта и пола.
- Държавите и ВКБООН да предприемат консултации, за предпочитане в рамките на Изпълнителния комитет, относно начините за по-добро управление на предизвикателството, свързано с нарастващия брой молби за бежански статут от непридружени и разделени деца-търсещи убежище.
- ВКБООН да участва в засиленото обучение и изграждане на капацитет на местно равнище, като предоставя повече ресурси за подобряване на качеството и съответствието между отделните държави по отношение на свързаните с мандата му процеси за определяне на статут на бежанец.

3. Предоставяне на допълнителни форми на закрила на онези, които може да не попадат в обхвата на Конвенцията от 1951 г., но се нуждаят от международна закрила

- В рамките на мандата си Изпълнителният комитет да работи по Заключение, съдържащо насоки за общите принципи, на които да се основават допълнителните форми на закрила за лицата, които могат да се възползват от нея, и за съвместимостта между тези форми на закрила и Конвенцията от 1951 г. и други съотносими международни и регионални инструменти.
- Държавите да обмислят предимствата от създаването на единна процедура, при която се предвижда първо преглед на основанията за статут на бежанец по Конвенцията от 1951 г. и след това, както е необходимо и подходящо, преглед на възможните основания за предоставяне на допълнителни форми на закрила.

4. Изключване на онези, които не заслужават международна бежанска закрила, включително лицата, отговорни за терористични актове

- Като се има предвид, че тероризмът преди всичко е проблем на наказателната правоохранителна област, но че трябва да се предотвратява и злоупотребата с възможностите за убежище, за прилагането на изключващите клаузи в Конвенцията Държавите да предприемат, със съответните законови гаранции, мерки, които може да бъдат: въвеждане на изключващите клаузи от Конвенцията в националното законодателство; по-тясно сътрудничество и подобро обмен на информация между имигранционните/бежанските органи, правоохранителните органи и, когато е подходящо, ВКБООН; и разглеждане на молби за убежище от експертни служители, когато има съмнения, че кандидатът може да попадне под разпоредбите на член 1 F на Конвенцията от 1951 г.⁹
- Държавите да прилагат изключващите клаузи по начин, който не е в ущърб на основателните молби за убежище от членовете на семейства на лица, подлежащи на изключващата процедура.
- ВКБООН да преразгледа своите *Насоки за изключването* (1966 г.).

⁷ Вж. също цел 3, задача 2.

⁸ *Насоки на ВКБООН за полово-ориентираното преследване* (HCR/GIP/02/01, май 2002 г.), *Насоки на ВКБООН за закрилата на жените-бежанки* (Женева, 1991 г.), ВКБООН – *Сексуалното насилие срещу жени-бежанки: насоки за превенция и реакция* (Женева, 1995 г. – преработва се) и ВКБООН – *Децата-бежанци: насоки за закрила и грижи* (1994 г.). Вж. също цел 4, задача 4.

⁹ Прилагането на изключващите клаузи трябва, както е подходящо, да е съобразено с съотносими становища и решения на Съвета за сигурност.

5. По-тясно сътрудничество при контрола върху изпълнението на Конвенцията от 1951 г. и Протокола от 1967 г.

- Държавите, ВКБООН и НПО да набележат и разработят практически начини за постигане на по-добро сътрудничество между ВКБООН и държавите-страни за укрепване прилагането на Конвенцията от 1951 г. и Протокола от 1967 г., както и за улесняване изпълнението на задължението на ВКБООН за контрол върху международните инструменти за закрила.
- С оглед на това и за да поддържа положителния ритъм на процеса на *Глобалните консултации*, ВКБООН да продължи форума на диалог на високо равнище и с широко участие по въпросите на закрилата, както и специфичните бежански ситуации, по-специално спешните такива.
- Във връзка с това на редовните срещи на Изпълнителния комитет Държавите да предоставят повече информация относно постиженията и проблемите си в областта на закрилата, като обръщат специално внимание на въпросите на закрилата, свързани с жените и децата.

6. По-хармонизирано тълкуване на Конвенцията от 1951 г. в светлината на развитието в бежанското право

- ВКБООН да издава основните материали и обобщенията от заключенията на експертните кръгли маси, провеждани в рамките на *Глобалните консултации*.
- ВКБООН да предостави допълнителни насоки към своя *Наръчник за процедурите и критериите за предоставяне на статут на бежанец*, като се позовава на приложимите международни правни стандарти, практиката на Държавите, юриспруденцията и използването, както е подходящо, на констатациите от обсъжданията на експертните кръгли маси в рамките на *Глобалните консултации*.
- ВКБООН да продължи да организира експертни дискусии, като привлича и практики от Държавите съобразно спецификата на обсъжданата проблематика.
- ВКБООН да продължи да участва в инициативи и проучвания на бежанска тематика, организирани или предприети от Държавите, регионални организации и други партньори, включително НПО и университети.

7. По-нататъшно установяване на стандарти

- В съответствие с констатацията в Декларацията на Държавите-страни по Конвенцията, че е необходимо по-нататъшно развитие на режима за международна закрила на бежанците, както е подходящо, ВКБООН да проучи областите, които могат да се възползват от по-нататъшно определяне на стандарти, като Заключения на Изпълнителния комитет или други инструменти, които да бъдат набелязани.

8. Засилено зачитане на бежанците

- Държавите, ВКБООН и другите имащи отношение страни да стимулират положително и уважително отношение към бежанците, включително като:
 - ◆ насърчават политическите лидери да подкрепят основните принципи, залегнали в Конвенцията от 1951 г. и Протокола от 1967 г.;
 - ◆ използват по-добре и разпространяват по-широко материали за осведомяване на обществеността, които могат да повишат чувствителността на гражданското общество към положението на бежанците, включително разработените от ВКБООН (напр. тези за *Уважение; стереотипи; и кампании Laterma Magica*), както и просветни материали (диплянки и брошури за деца- и младежи-бежанци; образователни комплекти, включително наръчници за учители).
- Държавите да разработят програми за осведомяване на обществеността с участието на бежанци, които да поставят ударението върху социалния и културния принос, който могат да дадат бежанците, като в тези програми се използват по-широко просветни инструменти, като обяви за обществени услуги, спорт, музика и околна среда, по начин, който да поражда положителни послания за търпимост, плурализъм и общи ценности, както и установяване на контакти.

- Държавите да предприемат мерки за противодействие на расизма, расовата дискриминация и ксенофобията, насочени към търсещите убежище и бежанците.

9. Адекватна организация на приема

- Изпълнителният комитет да обмисли приемането на рамка за политиката за прием, като използва за целта приложимите международни правни стандарти, под формата на Заключение на Изпълнителния комитет.
- ВКБООН да разработи *Насоки за приема на търсещи убежище*, като се обърне специално внимание на съображенията, свързани с особеностите на възрастта и половете, специалните нужди на жертвите на мъчения и/или насилие или лицата с увреждания, както и на тези със специални медицински нужди.
- ВКБООН да проследява организацията на приема и да включи информация във връзка с развитието, включително трудностите пред търсещите убежище, както и всякакви препоръки, в докладите си пред Изпълнителния комитет за положението със закрилата в различните региони.
- Държавите да проучат по-конкретно подходящи алтернативи на задържането на търсещи убежище и бежанци и по принцип да се въздържат от задържане на деца.
- Държавите, ВКБООН и НПО и другите партньори да работят с бежанските общности за намиране на решения за потребностите на непридружените и разделените деца-търсещи убежище, временното им настаняване в приемни семейства или назначаването на държавни или недържавни настойници, както и проследяването на прилагането на такива договорености.

10. По-ефективни и предсказуеми реакции при ситуации на масови потоци

- ВКБООН да подготви съпоставително проучване на ответни действия за закрила в ситуации на масови потоци, което да разгледа случаите на най-добра практика в опита на ВКБООН, както и да вземе предвид становищата на Държавите и същевременно да проучи необходимостта от друг официален текст в допълнение към Конвенцията от 1951 г. и Конвенцията от 1969 г. на Организацията за африканско единство.
- ВКБООН да разработи и разпространи насоки за изясняване на процедурните аспекти на изключването в контекста на груповото определяне на статут на основата на първа среща (*prima facie*) с бежанците.
- Държавите и ВКБООН да осигурят в ситуацията на масови потоци да бъдат включени и извънредни действия на база общността, насочени към конкретните нужди от закрила на жените- и децата-бежанци, както и уязвимите групи.¹⁰
- Държавите да насърчават заедно със системата на Обединените нации, по-специално ВКБООН, по-ефективно участие в ранното предупреждение и планирането за извънредни ситуации, както е подходящо, за да се даде възможност на страните да се подготвят по-добре за потенциални масови потоци от бежанци и да осигурят по-адекватна и своевременна подкрепа от международната общност.

11. По-добра регистрация и издаване на документи на бежанците

- В съответствие със *Заключенията за регистриране на бежанци и търсещи убежище* (№ 91 (LII) (2001)) и имайки предвид изискванията за поверителност при използването на данни, Държавите да регистрират и издават документи индивидуално на жени- и мъже-бежанци и търсещи убежище на територията им възможно най-скоро след пристигането им по начин, който допринася за подобряване на тяхната безопасност, достъп до основни услуги и свобода на движение.
- ВКБООН да работи заедно с Държавите за обезпечаване на финансова и техническа подкрепа, включително за обучение, оборудване и материали, за да се даде възможност особено на развиващите се приемащи страни да осъществяват регистрацията и издаването на документи на основата на разбирането, че това преди всичко е отговорност на Държавата.

¹⁰ Това включва: разделени деца, лица с увреждания, хронично болни, самотни майки, самотни глави на домакинства, възрастни и жертви на мъчения.

- Държавите, ВКБООН и съответните партньори да осигурят за лицата, извършващи регистрацията на настанените в лагери и регистрацията за доброволно репатриране, адекватно обучение, включително по техниките за водене на интервю, които отчитат особеностите на възрастта и пола.
- Държавите и съответните партньори да обмислят как да осигурят наличността и достъпа до експертния си опит, включително чрез обезпечаване на човешки ресурси, за подпомагане на продължаващите усилия на ВКБООН за подобряване на собствената му система за регистрация и издаване на документи на бежанци.
- ВКБООН да определи стандарти и насоки за работа във връзка с управлението на регистрацията и данните на населението, да преразгледа *Насоките за регистрация* от 1994 г. и да разработи модули за обучение по управление на регистрацията и данните. Освен това ВКБООН да увеличи подкрепата на място за процеса на регистрация (методологии, системи, материали, обучение и мисии за подкрепа), включително като използва наличния експертен опит и човешки ресурси на Държавите.
- Държавите и ВКБООН да въведат нови техники и инструменти за подобряване на идентификацията и издаването на документи на бежанци и търсещи убежище, включително централни, биометрични характеристики, и да обменят информация за тях за разработването на по-стандартизирана система за регистрация в световен мащаб.
- Държавите да осигуряват необходимите документи за гражданско състояние (напр. свидетелства за раждане, брак, развод, смърт), като използват подкрепата и сътрудничеството на ВКБООН, когато е подходящо.
- Държавите, ВКБООН и съответните партньори да използват данните за регистрация за набелязване и създаване на специфична организация за помощ и закрила, когато е подходящо, за жени със специални проблеми по отношение на закрилата, непридружени и разделени деца, многодетни домакинства и самотни глави на домакинства, както и бежанци с увреждания и възрастни.

12. По-решителни реакции спрямо първопричините за движението на бежанци

- Държавите да отдават по-голям приоритет на търсенето на решения за първопричините, включително въоръжени конфликти, и да осигуряват адекватното им отразяване в междуправителствени програми.
- Държавите да използват подходящи налични средства в контекста на политиката си в областта на външните отношения, сигурността, развитието и инвестициите, за да влияят върху развитието в страните-източници на бежанци по посока на подобряване зачитането на правата на човека, демократичните ценности и доброто управление.
- Държавите да подкрепят работата на ВКБООН във връзка с предотвратяването на конфликти, решаването на конфликти, мироопазващите операции и изграждането на мир в държавите, пострадали от война.
- Да се насърчават международните и регионалните хуманитарни органи, както и участващите в развитието да проучат възможностите за по-пряко въздействие върху бежанските ситуации, предизвикани от нарушения на правата на човека и междугрупови конфликти, по-специално чрез предоставяне на финансова и/или техническа подкрепа за страните на произход, които желаят да създадат национални хуманитарни организации и да въведат мерки за подобряване на функционирането на съдебната и полицейската система.
- Държавите да засилят вниманието си към ратифицирането на *Конвенцията за статута на лицата без гражданство от 1954 г.* и *Конвенцията за намаляване на случаите на лица без гражданство от 1961 г.* с оглед на присъединяването към тях на ранен етап.
- ВКБООН да изисква информация от Държавите относно стъпките, които са предприели за намаляване на случаите на лица без гражданство и за удовлетворяване на потребностите на лицата без гражданство в съответствие със *Заключение No 78 (XLVI) (1995)* и да докладва пред Изпълнителния комитет във връзка с това проучване заедно с препоръки, които могат да спомогнат за по-нататъшно подобряване на положението им.
- ВКБООН чрез присъствието си по места да действа като катализатор, когато е подходящо, за смекчаване на обстоятелства, които могат да доведат до бежански потоци.

Цел 2

Закрила на бежанците в рамките на общите миграционни движения

Ясно определените отговорности на ВКБООН по отношение на бежанците и другите лица в обхвата на неговия мандат не обхващат мигрантите като цяло. Същевременно е факт, че бежанците често се движат в рамките на по-широки миграционни потоци. Също така недостатъчните жизнеспособни законови варианти за миграция са допълнителен стимул за лицата, които не са бежанци, но се опитват да влязат в страните през канала за убежище, когато това за тях е единствената възможност да влязат и останат. Важно е, като се имат предвид най-малко последиците и рискът за тях, бежанците да получат закрила, без да се налага да прибегват до престъпната търговия, която ще ги изложи на опасност. Ето защо е необходимо да се постигне по-добро разбиране и управление на връзката между убежището и миграцията, които ВКБООН трябва да управлява съобразно мандата си, за да могат хората, нуждаещи се от закрила, да я получат, хората, които желаят да мигрират, да имат варианти, различни от каналите на убежището, и безскрупулните контрабандисти да не могат да се облагодетелстват чрез неправомерна манипулация на наличните възможности за влизане в страната. За да се подобри закрилата на бежанците в рамките на по-широките миграционни движения и да се противодейства на злоупотребата със системите на убежище, са набелязани седем задачи и съпътстващи дейности.

1. По-добро идентифициране и подходяща реакция на потребностите на търсещите убежище и бежанците, включително достъпа до закрила в по-широкия контекст на управление на миграцията

- Държавите да осигурят, като имат предвид съотносимите многостранни консултации между отделните сектори, прилагането на мерките за контрол на имиграцията с адекватни гаранции за защита, с които се прави разграничение между бежанците, от една страна, и лицата, които не се нуждаят от международна закрила, от друга, за да може потребностите от закрила да се удовлетворяват в рамките на международните договорености.
- Държавите да разработят последователна политическа програма в областта на миграцията и убежището, в която има подходящ баланс между приоритетите по контрола върху миграцията и задълженията по закрилата на бежанците и която може да включва прозрачна и равнопоставена имиграционна политика за целите на трудовата заетост и събирането на семейството.
- ВКБООН да разработи *Насоки за гаранциите по мерките за засичане* заедно с пакет за обучение за Държавите, неправителствените организации и НПО.
- Изпълнителният комитет да обмисли приемането на Заключение във връзка с гаранциите за закрилата при мерките за засичане.
- ВКБООН, Държавите и други заинтересовани страни (напр. Международната морска организация) да положат усилия за постигане на общо разбиране във връзка с отговорностите в контекста на спасителните морски операции за търсещи убежище и бежанци, включително по отношение на самата спасителна операция, свалянето от борда на спасените и решенията, които ще се търсят.
- В широкия контекст на управлението на миграцията Държавите да обмислят присъединяването към *Конвенцията на Обединените нации за защита правата на всички работници-мигранти и членовете на техните семейства от 1990 г.* и съотносимите конвенции на МОТ (по-специално No 97 и 143).

2. Укрепване на международните усилия за противодействие на контрабандата и графика

- Държавите да обмислят присъединяването към *Конвенцията на Обединените нации срещу трансграничната организирана престъпност от 2000 г.* и *Протоколите (срещу контрабандата на*

мигранти по земя, море и въздух; и за предотвратяване, ограничаване и наказване на трафика на хора, по-специално жени и деца) към нея.

- Държавите да осигурят отвореност на системите си за убежище за получаване на молби от отделни трафикирани лица, по-специално жени и деца, които могат да обосноват молбите си за убежище с аргументи, които не са явно неоснователни.
- Държавите да популяризират санкциите за участващите в контрабанда и трафик на хора.
- ВКБООН да проучи възможността за свикване на експертни срещи по въпросите на нуждите от закрила на трафикираните деца.

3. По-добро събиране на данни и проучвания относно връзката между убежището и миграцията

- Държавите да събират и обменят помежду си по-подробни, съпоставими статистически данни с разбивка по пол и възраст относно размерите, вида и състава на миграционните потоци, за да може да се извърши качествен анализ на проблема и да се хвърли светлина върху причините и разклоненията на такива международни движения. По-специално, Държавите да обмислят представянето на данните в табличен вид съгласно преработените *Препоръки на Обединените нации за статистиката на международната миграция* (Ню Йорк, 1998 г.).
- Държавите да проучат как да събират и обменят информация във връзка с нерегистрираната миграция и незаконните мигранти, включително контрабандисти, маршрути и др.
- Във връзка с това Международната организация за миграция (МОМ) трябва да бъде насърчена да проведе подробно проучване в консултация със съответните държави и междуправителствени организации по отношение на динамиката на миграцията, включително подтикващите и привличащите фактори. ВКБООН и МОМ да проучат съвместно с регионални и други организации¹¹ предприемането на подобни изследвания или публикации на съществуващи данни за регионите, които покриват.

4. Намаляване на неправомерното или вторичното движение

- Като има предвид Заключението на Изпълнителния комитет No 58 (XL) от 1989 г. относно *Проблема на бежанците и търсещите убежище, които се движат неправомерно от страна, в която вече са получили закрила*, ВКБООН съвместно със съответните партньори да анализира причините за такива движения и да предложи стратегии да преодоляването им в конкретни ситуации, като за целта използва по-ясното разбиране за ефективната закрила в страните на първо убежище и взема предвид международната солидарност и разпределянето на тежестта.
- ВКБООН да работи съвместно със страните на произход, транзит и крайна цел и други партньори, сред които МОМ, по пакет от мерки, които могат да се използват като част от всеобхватния план за действие за конкретни ситуации на неправомерни или вторично движение.

5. По-тесен диалог и сътрудничество между ВКБООН и МОМ

- ВКБООН и МОМ да задълбочат сътрудничеството си в рамките на *Група за действие в областта на убежището и миграцията* (AFAMI), създадена през ноември 2001 г., като работят във взаимодействие със заинтересованите държави и други неправителствени организации¹² и НПО с цел повишаване на разбирането за връзката между убежището и миграцията и засилване на капацитета на всяка организация за принос ѝ към усилията на държавите за разработване на програми и политики

¹¹ Като Азиатско-тихоокеанските консултации във връзка с бежанците, разселените лица и мигрантите (АРС), Съвета на Европа, Икономическата общност на Западноафриканските държави (ECOWAS), Организацията за икономическо сътрудничество (ЕСО), Европейския съюз, Междуправителствените консултации във връзка с политиката за убежището, бежанците и миграцията в Европа, Северна Америка и Австралия (IGC), Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (OSCE), Южноазиатската асоциация за регионално сътрудничество (SAARC) и Южноафриканската общност за развитие (SADC).

¹² Те трябва да включват Службата на Върховния комисар на Обединените нации за правата на човека (ОНЧР), Международното организация по труда (МОТ) и Специалния докладчик за човешките права на мигрантите, както е подходящо.

за убежището и миграцията. В това отношение AGAMI да набележи и анализира въпросите по връзката миграция/убежище, да задълбочи разбирането за тази връзка, да решава концептуални¹³, както и конкретни оперативни¹⁴ въпроси и да насърчава по-добър обмен на информация.

- ВКБООН да осигурява информация за държавите и други заинтересовани страни във връзка с процеса на консултации в AGAMI.

6. Информационни кампании да осигуряване осведомеността на потенциалните мигранти относно перспективите за законна миграция и опасностите от контрабандата и трафика на хора

- Държавите съвместно с МОМ и други заинтересовани междуправителствени организации, като Службата на Върховния комисар на Обединените нации за правата на човека, Международната организация на труда, и НПО да разработят типова информационна кампания, която да предоставя съответната информация относно наличните канали за законна имиграция и ще предупреждава относно опасностите при контрабандата и трафика и да представя материалите по начин, достъпен за онези, до които иска да стигне, като използва вече съществуващи или разработвани модели. Необходимо е да се включи материал, поясняващ международните отговорности.

7. Връщане на лицата, за които е установено, че не се нуждаят от международна закрила

- Държавите във взаимодействие със съответните междуправителствени организации, по-специално МОМ, но и ВКБООН и, както е подходящо, НПО да разработят стратегии, включително за двустранни регионални спогодби за реадмисия, за насърчаване връщането и реадмисията на лица, които не се нуждаят от международна закрила по хуманен начин и при пълно зачитане на техните човешки права и достойнство, без да се прибегва до прекомерна сила и в случая с децата като се вземе предвид най-добрият им интерес.
- Държавите, МОМ и ВКБООН да си сътрудничат, както е подходящо, за премахване на пречките за бързото завръщане на търсещите убежище, за които е установено, че не се нуждаят от международна закрила, като основават действията си на задължението на Държавите да допускат обратно свои граждани.
- Изпълнителният комитет да обмисли приемането на Заключение с насоки за Държавите относно задълженията им да приемат и улесняват завръщането на свои граждани и свързани с това въпроси.

¹³ Като терминология, изследвания и събиране на данни, както и качествен анализ.

¹⁴ Като засичане от държавите на контрабандирани и трафикирани хора и гаранции за осигуряване на достъп до процедурите за убежище, информационни дейности и кампании за повишаване на осведомеността, както и обучение на държавни служители.

Цел 3

По-справедливо разпределяне на тежестта и отговорностите по приема и закрилата на бежанците

В Декларацията на Държавите-страни по Конвенцията се посочва, че спазването от Държавите на международните им отговорности по отношение на закрилата на бежанците укрепва чрез международната солидарност и режимът за закрила на бежанците се засилва в резултат от международното сътрудничество в дух на отговорност и разпределяне на тежестта между всички държави. За да се постигне ефективно сътрудничество по бежанските въпроси, трябва да има по-тесен диалог и многостранно “авторство” по бежанските проблеми и решенията за тях. Програмата за действие е съобразена изцяло с необходимостта от многостранен подход за равнопоставено разпределяне на тежестта и отговорностите. Безспорно е, че резултатите от закрилата се подобряват с повишаването на националния капацитет; ето защо инвестициите в изграждането на капацитет трябва да станат неотменна част от редовните оперативни действия в отговор на всякакви извънредни ситуации, включително бежански. НПО и другите членове на гражданското общество играят особено важна роля пряко за оказване на закрила и помощ на бежанците и търсещите убежище, но и за засилване на капацитета за закрила. Включването на бежанските въпроси в националните и регионалните програми за развитие може да спомогне за намаляване на пропастта между усилията в областта на хуманитарната помощ и развитието, като допринесе за дългосрочното благоденствие на приемащите общности и повиши устойчивостта на решенията за закрилата. За да се постигне по-равнопоставено разпределяне на тежестта и отговорностите и да се изгради капацитет за прием и закрила на бежанците, както и да се осигурят закрила на бежанците и устойчиви решения за проблемите им, са набелязани шест цели със съпътстващи дейности:

1. По-добра организация на разпределянето на отговорностите за облекчаване на тежестта за страните на първо убежище

- ВКБООН да насърчава по-доброто разпределяне на отговорностите в ситуации на масови потоци, като използва и, както е подходящо, изгражда предложените механизми на “комплекта инструменти”, и да работи за договорености, които могат да се постигнат за координиране на обхванат подход на основата на разпределяне на тежестта.
- ВКБООН и Държавите да прегледат необходимостта и целесъобразността от Заключение на Изпълнителния комитет, което да очертае рамкови съображения във връзка с разпределянето на отговорностите, като се използват резултатите от настоящите усилия на Постоянния комитет за измерване на капацитета и приноса на развиващите се приемащи страни.
- Държавите да обмислят потребността от конкретни споразумения за разпределяне на тежестта на двустранна или многостранна основа, да съдействат за последователността и устойчивостта на международните действия в отговор на случаи на масови потоци и проточени бежански ситуации.
- Държавите и ВКБООН да насърчават международните финансови институции да обмислят в каква степен икономическите и социалните разходи за приема на голям брой бежанци може да се отчетат като фактори в обосновката и условията по схемите за финансово кредитиране.
- Държавите да проучат заедно с междуправителствените организации и частния сектор как да подобрят обезпечаването на ресурси за попечителските фондове (напр. Бежанския образователен фонд) или схеми за стипендии (напр. Програмата за академични стипендии за бежанци “Алберт Айнщайн”), които разширяват възможностите за средно, професионално и висше образование за бежанците, особено младежите-бежанци.
- ВКБООН съвместно с приемащите правителства, специализираните агенции на Обединените нации, НПО и други партньори да оценят последиците от приема на бежанци върху икономиките, обществото, околната среда и сигурността в приемащите страни, по-специално в случаите на проточени бежански ситуации.

2. По-ефективно сътрудничество за укрепване на капацитета за закрила в страните, приемащи бежанци

- ВКБООН и Държавите съвместно с НПО да разработят и прилагат конкретни модели за укрепване на капацитета за закрила на основата на най-добрата практика в страните, приемащи бежанци, и на регионално равнище. Те трябва да са насочени към намаляване на необходимостта търсещите убежище и бежанците да продължават неправомерното си движение чрез предоставяне на закрила и намиране на решения.
- Във връзка с това Държавите да насочват целево финансовата и техническата помощ по начин, който да повишава капацитета на страните на първо убежище за покриване на основните потребности при закрилата и за осигуряване на насъщни услуги, включително образование, както и професионално обучение.
- ВКБООН да продължи да разработва насочващите принципи и рамката за изграждане на капацитет, приложени към аналитичния доклад, представен на срещата на *Глобалните консултации* през септември 2001 г.¹⁵ Освен това ВКБООН трябва да разработи *Наръчник за укрепване на капацитета в приемащите страни за закрила на бежанците*, с което да предостави на своите служители и партньори инструмент за постигане на по-последователен подход за повишаване на капацитета за закрила. Същевременно ВКБООН да поддържа актуализиран каталог на инициативите и дейностите в тази област съгласно приложение II на този материал.¹⁶
- В зависимост от степента на интерес ВКБООН да проведе регионални/подрегионални семинари с участието на Държавите и НПО, на които да се разработят конкретни стратегии по страни или региони.
- ВКБООН да набележи областите, в които има най-голяма нужда от действия за укрепване на капацитета, да определи приоритетите сред различните дейности и да набележи страните, които се нуждаят от подкрепа. ВКБООН ще улесни обвързването на потребностите с конкретни предложения за подкрепа и експертен опит от Държавите, междуправителствени организации, НПО, частния сектор и други заинтересовани страни.
- Държавите и НПО да проучат възможностите за разширяване на проектите за туининг.¹⁷
- ВКБООН да се обърне към Държавите, които са направили заявки за техническа и друга подкрепа по време на *Глобалните консултации* (напр. за обучението на гранични служители или на участващите в определянето на статут на бежанец), с искане да потвърдят тези заявки. ВКБООН ще поддържа регистър с такива предложения, за да бъдат използвани, когато е подходящо.
- Работната група по преселването да продължи да проверява съотношението между капацитета за закрила и преселването.

3. Засилено партньорство за закрила с гражданското общество, включително НПО

- Държавите да проучат възможностите за предоставяне на по-добър правен статут на НПО чрез създаване на ясна законова база за работата им.
- ВКБООН да продължи да укрепва партньорствата за закрила и повишаване на осведомеността не само с приемащите и донорските правителства (включително националните и регионалните законодателни органи), но и с НПО, други участници от гражданското общество, както и мъжете-, жените- и децата-бежанци.
- ВКБООН и НПО да засилят сътрудничеството си за набелязване и решаване на проблемите по закрилата, по-специално когато последните присъстват на място.

4. Предоставяне на възможности на бежанските общности за удовлетворяване на собствените им нужди от закрила

¹⁵ Вж. Укрепване на капацитета за закрила в приемащите страни, EC/GC/01/19.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Това са проекти, при които държавни служители от националните администрации предоставят съдействие на други държави с по-слабо развити структури за закрила за изграждане на експертен опит в различни области.

- Държавите, ВКБООН и други партньори да разработват или мобилизират системи и мрежи в рамките на общността, по-специално за закрила на жените и децата, още от първоначалния етап на извънредните ситуации до постигането на трайни решения.
- ВКБООН да разпространява широко и да насърчава по-добро разбиране за стратегията си за развитие на общността¹⁸ и да обучава персонала, държавните служители и партньорите за правилното ѝ прилагане.
- Държавите, ВКБООН и партньорите да обмислят начини за предоставяне на възможност на бежанците, включително жените и младежите, да използват уменията и способностите си, като изхождат от убеждението, че ако на бежанците се дадат възможности, те могат по-добре да управляват своята закрила и тази на общността.

5. Отразяване на бежанските въпроси в националните, регионалните и многостранните програми за развитие

- Държавите да обмислят предоставянето на фондове за развитие, може би процент от тях, за програми, които да са полезни едновременно за бежанците и местното население в приемащите страни.
- Държавите да обмислят включването на районите, в които живеят бежанци, в националните си планове за развитие, а ВКБООН да насърчава многостранните и двустранните партньори по развитието да предоставят осезаема подкрепа за такива инициативи и да представят периодични доклади за дейността си.
- ВКБООН и Държавите да проучат нови стратегии за финансиране от частния сектор.

6. По-ефективно използване на преселването като средство за разпределяне на тежестта¹⁹

- Държавите да проучат как мога да се прилагат по-гъвкави критерии за преселване във връзка с бежанците с предоставен статут на база *prima facie* в ситуации на масово разселване, за които не важи член 1 F, заедно със, както е подходящо, програми за временна хуманитарна евакуация.
- Работната група по преселването да проучи по-подробно потенциалното използване на преселването като инструмент за разпределяне на тежестта, като се включи въпросът за критериите при ситуации на масово разселване, по-специално когато перспективата за трайни решения е далечна или отсъства.
- Държавите и ВКБООН да проучат начините, по които може да се засили капацитетът за преселване, напр. чрез подобро партньорство с НПО и други съотносими партньори.

¹⁸ Вж. Засилване на подхода за развитие на общността, EC/51/SC/CRP.6 (15 февруари 2001 г.).

¹⁹ Свързано е и с цел 5.

Цел 4

По-ефективно решаване на проблемите, свързани със сигурността

Проблемите със сигурността, пред които са изправени бежанците, могат да имат различни форми. Това, което стои зад тях – социални и културни структури и норми, разделянето и загубата на членове на семейството и подкрепата на общността, както и безочието на извършителите на престъпления и насилие, правят бежанците, особено жените и децата, изключително уязвими. Жените- и децата-бежанци често са жертва на специфични форми на злоупотреба, като изнасилване, отвличане, трафик или изискване на сексуални услуги срещу предложения за закрила, документи или помощ. Децата-бежанци, по-специално момичетата, често са в голям риск от сексуална експлоатация, насилие и злоупотреба. Децата-бежанци, включително младежите, често са обект на насилствен набор за военна служба от страна на въоръжени групировки и национални въоръжени сили там, където има бежански лагери в близост до зони на въоръжени конфликти. Присъствието на въоръжени елементи в бежанските потоци или в лагерите или районите с бежанско население може да предизвика ескалация на всеки един от горепосочените проблеми и да доведе до сериозни проблеми за сигурността на бежанците, приемащите държави и общности. Разграничаването между бежанците, от една страна, и въоръжените елементи, от друга, е значително предизвикателство, но безспорно е в интерес на Държавите и бежанците. Държавите може да се нуждаят от техническа помощ и целеви ресурси, за да гарантират сигурността на бежанците, бежанските лагери и районите с бежанско население и като цяло за да запазят гражданското естество на убежището. Напредъкът при решаването на проблемите, свързани със сигурността, на първо място зависи от ангажимента на страната на убежище, но може да изисква и активното участие на Съвета за сигурност, където се обсъждат тези проблеми, Департамента за мироопазващи операции (DPKO) и организации с конкретни компетенции за ситуации на въоръжени конфликти, като Международния комитет на червения кръст (МКЧК). За по-ефективното решаване на проблемите със сигурността са набелязани четири цели заедно със съпътстващи дейности:

1. Обезпечаване на ресурси за Държавите за осигуряване безопасността на бежанците и за разграничаване на въоръжените елементи от бежанското население
--

- Изпълнителният комитет да даде указания за политиката чрез приемане на Заключение, което да очертае насочващи съображения за запазване на гражданския характер на убежището.
- ВКБООН да разработи практически инструменти, включително насоки за работа, които да включват процедури и стандарти (съвместно с Държавите, съответните структури на Обединените нации и други заинтересовани агенции, като МКЧК), и да работи с тези партньори за пилотно прилагане в конкретно набелязани бежански ситуации.
- ВКБООН да развие собствения си капацитет чрез проект за повишена сигурност на бежанците, за да помогне на Държавите да обезпечат физическата сигурност на бежанците.
- Държавите да работят с добра воля, използвайки насоките на Изпълнителния комитет, за приоритетно съхраняване на гражданското естество на убежището, включително чрез конкретни усилия за разграничаване на воюващите от бежанското население и за обезпечаване на физическата сигурност на бежанците.
- За да се създаде жизнестойчива оперативна рамка за обезпечаване на сигурността на бежанците, Държавите да проучат практически договорености за сътрудничество по въпросите на сигурността с ВКБООН, Департамента за мироопазващи операции и други структури на Обединените нации.
- Държавите и ВКБООН да проучат как да предоставят материална подкрепа на ВКБООН за изграждането на механизъм за разполагане на служители по човешката сигурност в бежански ситуации, включително извънредни ситуации, при които сигурността е сериозен проблем.
- ВКБООН да набележи възможности за партньорство между приемащите правителства, донорите и ВКБООН за укрепване на националния капацитет за управление на свързаните с бежанци проблеми на сигурността.

2. Осведомяване на Генералния секретар и Съвета за сигурност по въпроса

- Да се поддържа осведомеността на Генералния секретар и Съвета за сигурност на Обединените нации и те да бъдат въвличани активно в решаването на проблемите със сигурността в районите с бежанци. ВКБООН трябва редовно да поддържа информираността и на двата органа.

3. Предотвратяване на набора на бежанци, включително деца-бежанци, за военна служба

- Държавите да предприемат конкретни мерки за намаляване на риска от и, доколкото е възможно, за предотвратяване на насилствения набор на бежанци, особено деца-бежанци, за военна служба, включително чрез осигуряване на достъп до образование и професионално обучение.
- Държавите, които още не са ратифицирали *Факултативния протокол към Конвенцията за правата на детето във връзка с въвличането на деца във въоръжени конфликти*, да обмислят подписването му с оглед на присъединяването към него на ранен етап.
- Държавите, ВКБООН и другите партньори да повишават осведомеността и да провеждат обучение по предотвратяване на набора за военна служба сред бежанско население.
- Държавите, Обединените нации и Детският фонд на Обединените нации (UNICEF) и други участници, включително ВКБООН, където е подходящо, да разработят специални програми за разоръжаване, демобилизация и реинтегриране на деца-войници сред бежанското население, които в еднаква степен да съдържат ползи и решения за конкретни положения при деца-войници от мъжки и женски пол.

4. Предотвратяване на насилие на основа възраст и на сексуално и полово-ориентирано насилие

- ВКБООН да работи с държавите и хуманитарните партньори за обезпечаване на пълното прилагане на *Насоките за закрила на жените-бежанки* (Женева, 1991 г.) и *Сексуалното насилие срещу жени-бежанки: насоки за превенция и ответни действия* (Женева, 1995 г. – в процес на изменение), както и *Ангажиментите към жените-бежанки на Върховния комисар* (12 декември 2001 г.) и *Политиката за защита срещу сексуална експлоатация*, която се разработва от Работната група на Междуправителствения постоянен комитет (IASC) за защита срещу сексуална експлоатация.
- Държавите, ВКБООН и други съотносими участници да предприемат мерки за отразяването на механизми за ответни действия, съобразени с особеностите на пола и възрастта, включително обезщетения, за случаите на сексуално и полово-ориентирано насилие и експлоатация, сред които и механизми за подаване на оплаквания и подходяща уредба за отчетност на служителите, като неразделна част в програмите за всички видове бежански ситуации, както и съответните просветни и информационни програми²⁰, насочени към мъже, жени и деца.
- ВКБООН и неговите партньори да създадат ясна структура за отчетност във връзка със защитата на жените- и децата-бежанци срещу насилие на база възраст и сексуално и полово-ориентирано насилие, както и да обезпечат спазването на подходящ морален кодекс при всички хуманитарни операции.
- Държавите да предвидят подходящи законови и рехабилитационни обезщетения и да предприемат последващи действия във връзка с Глобалния ангажимент от Йосокомоха.²¹
- Държавите, ВКБООН и други хуманитарни партньори да провеждат обучение и мерки за изграждане на капацитет във връзка с правата и нуждите на преживелите сексуална експлоатация, насилие и злоупотреба.

²⁰ Използвайки Рамката за действие за решаване на проблема със злоупотребата с деца в Западна Африка като важен набор от мерки, който може да бъде съотносим и за други ситуации, по-специално за закрила на деца-бежанци.

²¹ Втори световен конгрес срещу сексуална експлоатация с комерсиална цел, проведен в Йокохома (Япония) на 17-20 декември 2001 г.

Цел 5

Удвояване на търсенето на трайни решения

Понастоящем милиони бежанци по света нямат достъп до своевременни и трайни решения, чието осигуряване е една от основните цели на международната закрила. Необходима е по-добра последователност чрез съчетаване на доброволното репатриране, местното интегриране и преселване, когато е целесъобразно, в един всеобхватен подход, прилаган в тясно сътрудничество между страните на произход, приемащите държави, ВКБООН и неговите хуманитарни партньори и такива за развитие, особено НПО, както и бежанците. Като временно ответно действие насърчаването на самостоятелността на бежанците е важно средство да се избягне зависимостта, да се използват инициативата и потенциалният принос на бежанците и те да бъдат подготвени за трайни решения. Успехът на търсенето на трайни решения зависи в голяма степен от решителното и последователно международно сътрудничество и подкрепа. Необходими са съгласувани действия особено за проточените бежански ситуации посредством балансиран пакет от подкрепа за различните трайни решения. В този контекст Програмата за действие отчита, че доброволното репатриране в условията на безопасност и достойнство остава предпочитаното решение за бежанците. Преселването също трябва да намери мястото си както като основен инструмент за закрила, така и като инструмент за международна солидарност и разпределяне на тежестта. Местната интеграция също се оказва инструмент за решаване на тежката съдба на конкретни бежанци и групи бежанци. За да се удвои търсенето на трайни решения, са набелязани осем цели и съпътстващи дейности:

1. Прилагане на обхватни стратегии за трайни решения, по-специално за проточени бежански ситуации

- ВКБООН да предприеме преглед на всички проточени бежански ситуации, за да проучи съвместно с Държавите и други партньори целесъобразността на обхватни планове за действие, които да предвиждат прилагането на всяко от наличните трайни решения и да се изпълняват в тясно взаимодействие със страните на произход, приемащите страни, страните на преселване и самите бежанци.
- Работната група по преселването да проучи как укрепването на капацитета на приемащите страни се отразява върху намирането на други налични трайни решения, както и стратегическото използване на преселването, включително в региони, засегнати от движения на бежанци.

2. Подобрени условия за доброволно репатриране

- Страните на произход в сътрудничество с ВКБООН и съответните партньори, включително Службата на Върховния комисар за правата на човека, да се ангажират със спазването на правото на завръщане и обратното приемане на своите бежанци в приемлива рамка на физическа, законова и материална сигурност, която може да се постигне например чрез амнистия, гаранции за правата на човека и мерки за обезпечаване на възможността за възстановяване на собствеността, като бежанците бъдат уведомени надлежно за всички тях.
- В това отношение страните на произход да проучат по-активно инициативи в социално-икономическата, културната и политическата област, да насърчават помирение и диалог, по-специално с бежанските общности, и да осигуряват върховенството на закона.
- Държавите да обезпечат по-последователна и обхватна подкрепа за страните на произход, да им помагат да изпълняват отговорността си за обезпечаване на законовата, физическата и материалната сигурност на бежанците.
- Държавите да улесняват участието на бежанците, включително жените, в процесите на установяване на мир и помирение и да гарантират, че в тези споразумения надлежно е заложено правото на завръщане, и да предвидят мерки за насърчаване на репатрирането, реинтегрирането и помирието.

- Страните на произход и убежище съвместно с ВКБООН да насърчават доброволното репатриране, между другото, чрез подписване на тристранни споразумения и мерки, улесняващи решението за завръщане, като посещения “отиди и виж”, срещи за обмен на информация между бежанци и служители от техните страни и други подобни събития за изграждане на доверие, както и, ако има ресурси, засилено присъствие на ВКБООН на място за постоянно наблюдение и принос към установяването на нормални и мирни условия за улесняване на репатрирането.
- Изпълнителният комитет да приеме Заключение във връзка с въпросите на безопасността, включително проблемите със собствеността, като допълнение към Заключение No 40 (XXXVI) за доброволното завръщане.
- Държавите и ВКБООН да съблюдават за това, въпросите, свързани с особеностите на възрастта и половата принадлежност, присъщи на програмата за репатриране и реинтегриране, да бъдат набелязани на ранен етап и напълно отчетени при планирането и изпълнението на програмите за доброволно репатриране.
- Държавите и ВКБООН да обезпечат както за мъжете, така и за жените възможността да вземат свободно решение на основата на достатъчна осведоменост и да подпишат собственоръчно Формуляра за доброволно репатриран при пълно спазване на необходимостта от поверителност.

3. Засилено сътрудничество за постигане на устойчивост на репатрирането

- ВКБООН да актуализира своя *Наръчник за доброволно репатриране от 1996 г.*, като постави ударението върху засиленото сътрудничество между всички заинтересовани страни и изграждането на доверие.
- ВКБООН и други съотносими партньори да подпомагат процеса на помирение чрез осигуряване включването в плановете и програмите на мерки за улесняване на помирието чрез насърчаване на равнопоставеност между завърналите се, разселените лица и местните жители при достъпа до основни услуги и участието в обществения живот.
- Държавите и ВКБООН да обезпечат включването на ранен етап в плановете за репатриране на партньорите за развитие като средство за подпомагане на устойчивостта на репатрирането и за улесняване на своевременното оттегляне на ВКБООН.
- Държавите, ВКБООН и партньорите за развитие да ориентират към общността, както е подходящо и в дух на партньорство, инвестициите за реинтегрирането, което да е от полза както за завърналите се, така и за месното население и да дава достатъчно предимство на жилищното настаняване и основните услуги, да засилват капацитета за прием на завръщащи се и да допринасят за помирието.
- Държавите да предприемат мерки за осигуряване на равни права за завърналите се жени при достъпа до жилища, собственост и възстановяване на земя.
- Държавите, ВКБООН и други партньори да отдават приоритет на осигуряването на възможности за образование за завърналите се в страната на произход и този достъп да бъде улеснен чрез договореност за признаване на образованието, професионалните умения и друго обучение, придобити в изгнание.

4. Местното интегриране и неговото място като част от обхватната стратегия за трайни решения

- Изпълнителният комитет да определи рамкови съображения за прилагането на решения за местно интегриране под формата на Заключение, което отчита спецификата на потребностите на бежанците, международните и националните правни стандарти, както и социално-икономическите реалности на приемащите страни. В това отношение трябва да се насърчава подход към местното интегриране на база общността, който да е съобразен с особеностите на пола и възрастта и да взема предвид, доколкото е възможно и подходящо, потребностите както на бежанците, така и на местното население.
- Държавите да проучат къде, кога и как да насърчават предоставянето на сигурен законен статут и права за пребиваване, които може да включват възможността за статут на натурализирани граждани на страната на убежище, за бежанците, които вече са постигнали значителна степен на социално-икономическо интегриране.

- Държавите в партньорство с международните и регионалните участници в развитието да допринасят за осъществяването на местното интегриране чрез разпределяне на тежестта, което осигурява наличността на необходимите ресурси за обезпечаване на самостоятелност и местно интегриране по начин, подкрепящ жизнеустойчивостта на местните общности, засегнати от присъствието им.

5. Разширяване на възможностите за преселване

- ВКБООН да работи за укрепване на закрилата чрез увеличаване броя на страните, участващи в преселването, както и чрез по-стратегическо използване на преселването в полза на възможно най-голям брой бежанци, като обаче се вземат предвид последиците, свързани с ресурсното обезпечаване.
- Държавите, които още не предлагат възможности за преселване, да обмислят определянето на места за преселване.
- Държавите и ВКБООН съвместно с НПО да разработят програми за изграждане на капацитет с новите страни, предлагащи преселване, както и “туининг” и свързаната с това подкрепа.
- Държавите, които предлагат възможности за преселване, да обмислят повишаването на квотите, разнообразяването на поеманите групи бежанци и въвеждането на по-гъвкави критерии за преселване.²²
- Държавите да въведат политика, чрез която преселването да се прилага успоредно с по-активна политика за интегриране, предоставяща възможност на бежанците със статут на продължително пребиваващи да ползват равни права и възможности в социалния, икономическия и културния живот на страната, по-специално по отношение на образованието, включително програми за езиково обучение и развитие на умения, пазара на труда, събиране на семейството и гражданство.

6. По-ефективно използване на преселването като инструмент за закрила и трайно решение

- Държавите и ВКБООН съвместно с НПО да актуализират и съгласуват изискванията за обработване на молбите за преселване с по-силен акцент върху потребностите, свързани със закрилата.
- Държавите и ВКБООН да проучат целесъобразността на въвеждането на централна биометрична регистрационна система в подкрепа на идентифицирането на бежанци, нуждаещи се от преселване.
- Държавите и ВКБООН да проучат как да провеждат по-ранен анализ на данните от регистрацията на бежанците, да прогнозират нуждите от преселване на отделни лица или конкретни групи и по-бързо да обработват молбите за преселване, особено при извънредни ситуации.
- Държавите и ВКБООН да повишат вниманието към потребностите от закрила, свързани с равнопоставеността на половете, в програмите за преселване в допълнение към категорията на жените в риск.
- ВКБООН да подобрява методите и механизмите за свеждане до минимум на вероятността от противозаконни действия и за противодействие на корупцията и измамите, като информира Изпълнителния комитет за усилията си.
- Държавите и ВКБООН за осигурят наличието на по-голям обем ресурси за дейностите по преселването, които да са разпределени равномерно за всяка географска операция.

7. Постигане на самостоятелност на бежанците

- ВКБООН и Държавите да осигурят още от самото начало програми за подпомагане на стратегиите за интегриране на бежанците с оглед на постигането на самостоятелност и предоставянето на правомощията. В това отношение ВКБООН трябва да действа като катализатор за обезпечаване на финансова и техническа подкрепа за такива мерки.
- Във връзка с това ВКБООН и Държавите да обмислят и стратегии за замяна на хуманитарните дейности²³, като разчитат най-вече на изобретателността и потенциала на жените-бежанки, в рамките

²² Вж. също цел 3, задача 6.

на усилията да се избегнат сериозните проблеми със закрилата, включително сексуалното и полово-ориентираното насилие, което може да произтича от прекомерна зависимост и безделие.

- Държавите да обмислят разширяването на възможностите за образование, професионално обучение и земеделски и други програми за осигуряване на доходи, които в еднаква степен да носят ползи за мъжете и жените.
- Държавите, ВКБООН и хуманитарните партньори да осигурят участието на бежанците, особено жените- и младежите-бежанци, и самите приемащи общности в проектирането и разработването на програми за самостоятелност.
- Държавите, ВКБООН и хуманитарните партньори да работят с приемащите страни за по-нататъшното разработване на интегрирани подходи, които могат да укрепят капацитета за прием в районите, приемащи бежанци.
- ВКБООН да инициира проучване на икономическите и социалните условия за бежанците в приемащите държави, като поставя ударението върху националното трудово законодателство, както и набора от примери за най-добра практика при стратегиите за самостоятелност, за да предостави на Държавите практически оперативни инструменти за превръщане на принципите в мерки.

8. Възстановяване на районите, засегнати от бежанци, в бивши приемащи страни

- Държавите, ВКБООН и партньорите за развитие да оценят как най-добре могат да подпомогнат и допринесат към усилията на международната общност да подкрепи възстановяването на засегнатите от бежански потоци райони в бивши страни на убежище.

²³ Усилия, включващи както бежанци, така и местни жители за производството на дадени продукти (напр. масло за готвене, брашно, одеяла, печки).

Цел 6

Решения за нуждите от закрила на жените-бежанки и децата-бежанци

Жените-бежанки и децата-бежанци представляват голяма част от бежанците по света и бенефициентите по програмите на ВКБООН. Международната общност и ВКБООН са разработили множество международни норми, политики и насоки за подобряване на закрилата и грижите за жените- и децата-бежанци. На практика все още има пропуски в тяхното прилагане и изпълнение поради ограничения в ресурсите (и финансови, и човешки), неравномерно разпределени приоритети и отчетност на ниво институции, но и в рамките на международната общност. Закрилата на жените- и децата-бежанци е както основна дейност, така и организационен приоритет за ВКБООН. За целите на закрилата на жените и децата е необходим тристепенен подход, който започва с основаваща се на права рамка, която обхваща целеви действия и е съобразен с равнопоставеността на половете и особеностите на възрастта.²⁴ Основните проблеми по закрилата, пред които са изправени жените- и децата-бежанци, са взаимосвързани, не могат да бъдат разглеждани отделно и изискват стабилно партньорство между всички заинтересовани партньори. Конкретните действия за удовлетворяване на потребностите на жените- и децата-бежанци във връзка със закрилата са отразени в други цели и задачи в Програмата за действие. По-долу са очертани две допълнителни рамкови задачи и някои съпътстващи дейности:

1. Мерки за подобряване на рамката за закрила на жените-бежанки

- Държавите, ВКБООН и партньорите да предприемат мерки за осигуряване на равнопоставено участие на жените-бежанки при вземането на решения във всички области на бежанския живот и при изпълнението на такива решения, както и прилагането на подходи, съобразени с равнопоставеността на половете и нуждите от закрила, на всеки етап от разработването, изпълнението, наблюдението и оценяването на програмата.
- Държавите да обмислят присъединяването към Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените (CEDAW) и Факултативния протокол към нея.
- ВКБООН да прегледа препоръките в оценката, извършена от Комисията на жените за жените- и децата-бежанци, на Насоките за закрилата на жените-бежанки на ВКБООН и да осигури своевременни и подходящи последващи действия със съответния времеви график, както е подходящо.
- ВКБООН да финализира преразглеждането на Насоките за закрилата на жените-бежанки от 1991 г., като вземе предвид съответните констатации в оценката, извършена от Комисията на жените за жените-и децата-бежанци, на изпълнението на насоките.
- ВКБООН да съблюдава за по-нататъшното разпространение и да наблюдава изпълнението на Насоките за полово-ориентираното преследване, Насоките за закрилата на жените-бежанки и Сексуалното насилие срещу жени-бежанки: насоки за превенция и ответни действия.
- ВКБООН да съблюдава за пълното отразяване в Оперативните планове на страните и Годишните доклади за закрилата на критични проблеми, свързани с правата на жените, включително подробен отчет за проведените дейности и постигнатите резултати, и да включва, където е подходящо, планове за действие в областта на закрилата, разработени с партньорите и самите бежанци.
- Държавите, ВКБООН и други участници да обезпечат застъпването на аспектите на равнопоставеността на половете във всички програми за обучение и просвета.

2. Мерки за подобряване на рамката за закрила на децата-бежанци

²⁴ Препоръките за действие във връзка с жените- и децата-бежанци са извлечени от последните независими оценки на дейностите на ВКБООН за жените- и децата-бежанци, Глобалните консултации и други срещи, международното законодателство за правата на човека, Заклучения на Изпълнителния комитет, насоки и политики. Вж. Независима оценка на въздействието от дейностите на ВКБООН за спазване на правата и решаване на потребностите на децата-бежанци, ЕРАУ/2002/02 (май 2002 г.) и Политиката на ВКБООН за жените-бежанки и насоки за тяхната закрила: оценка за десетгодишното изпълнение (май 2002 г.).

- Държавите, ВКБООН и партньорите да предприемат мерки за осигуряване на равнопоставено участие, както е подходящо, на деца- и младежи-бежанци при вземането на решения във всички области на бежанския живот и при изпълнението на такива решения, както и прилагането на подходи, съобразени с особеностите на възрастта и нуждите от закрила, на всеки етап от разработването, изпълнението, наблюдението и оценяването на програмата.
- Държавите, които още не са подписали *Конвенцията за правата на детето* и *Факултативните протоколи за въвличането на деца във въоръжени конфликти и за продаването на деца, детска проституция и порнография*, както и *Хагската конвенция за закрила на децата и сътрудничество във връзка с международното осиновяване* от 1993 г., да обмислят присъединяването към тези инструменти, а Държавите-страни по тях да ги изпълняват добросъвестно.
- Държавите, ВКБООН и хуманитарните партньори да продължат да разработват програми за информиране на децата-бежанци относно правата им и да насърчават тяхното участие в набелязването на проблемите по закрилата, действия за облекчаването им и решения, които ги засягат.
- Държавите, ВКБООН и хуманитарните партньори да продължат или да изготвят програми за обучение по правата на децата-бежанци, като се позовават в рамките на подходящото на *Конвенцията за правата на детето*, други съотносими стандарти за правата на човека и международното хуманитарно право и насоките на ВКБООН за закрилата и грижите за деца-бежанци.
- ВКБООН да осигури по-нататъшното разпространение и да следи за изпълнението на насоките за закрилата и грижите за деца-бежанци.
- ВКБООН да въведе процес на наблюдение за измерване на изпълнението на горепосочените насоки, както и на последващите препоръки, направени в независимата оценка *“Спасване на правата и решения за нуждите от закрила на децата-бежанци”* (май 2002 г.).
- ВКБООН да осигурява пълното отразяване в Оперативните планове на страните и Годишните доклади за закрилата на критични проблеми, свързани с правата на децата, включително подробен отчет за проведените дейности и постигнатите резултати, и да включва, където е подходящо, планове за действие в областта на закрилата, разработени с партньорите и самите бежанци.
- ВКБООН да засили партньорството си с UNICEF и “Спасете децата”, да подобри обучението и изграждането на капацитет в рамките на проекта *“Дейност за правата на детето”* и да подходи приоритетно към обучението на правителствени служители и партньори.
- Държавите да повишат вниманието си към началното и средното образование за бежанци, включително чрез осигуряване на финансиране за приемащите държави и ВКБООН, отчитайки, че образованието е важен инструмент за закрила.

ДНЕВЕН РЕД
ЗА
ЗАКРИЛА

ПРИЛОЖЕНИЕ

**СПИСЪК С ДОКУМЕНТИ²⁵, СВЪРЗАНИ С ГЛОБАЛНИТЕ
КОНСУЛТАЦИИ ПО МЕЖДУНАРОДНАТА ЗАКРИЛА**

А. Среца от третия кръг на тема: “Закрила на бежанците в ситуации на масов поток”, 8-9 март 2001 г.

- *Закрила на бежанците в ситуации на масов поток: цялостна рамка за закрила, EC/GC/01/4, 19 февруари 2001 г.*
- *Гражданският характер на убежището: разграничаване на въоръжените елементи от бежанците, EC/GC/01/5, 19 февруари 2001 г.*
- *Практически аспекти на физическата и законовата закрила във връзка с регистрацията, EC/GC/01/6, 19 февруари 2001 г.*
- *Механизми за международно сътрудничество за разпределяне на тежестта и отговорностите в ситуации на масов поток, EC/GC/01/7, 19 февруари 2001 г.*
- *Глобални консултации – закрила на бежанци в масови потоци (8-9 март): Обобщение на Председателя*
- *Глобални консултации по международната закрила: доклад от Първата среща от третия кръг, EC/GC/01/8/Rev.1, 28 юни 2001 г.*
- *Глобални консултации – след Първата среща от третия кръг: бежанците в ситуации на часов поток (вж. приложение II към Актуализацията за Глобалните консултации по международната закрила, EC/51/SC/CRP.12, 30 май 2001 г.)*

Б. Среца от третия кръг на тема: “Закрила на бежанците в контекста на индивидуалните системи за убежище”, 28-29 юни 2001 г.

- *Закрилата на бежанците и контролът върху миграцията: гледната точка на ВКБООН и МОМ, EC/GC/01/11, 31 май 2001 г.*
- *Процесите на убежище (справедливи и ефективни процедури за убежище), EC/GC/01/12, 31 май 2001 г.*
- *Достъп до процедури, “Сигурни трети страни”, “Сигурни страни на произход” и “Времени рамки”, Джон ван Селм, юни 2001 г.*
- *Глобални консултации – закрила на бежанците в контекста на индивидуалните системи за убежище (28-29 юни 2001 г.): обобщение на Председателя*
- *Глобални консултации по международната закрила: доклад от Втората среща от третия кръг (28-29 юни 2001), EC/GC/01/15/Rev.1, 27 септември 2001 г.*
- *Глобални консултации по международната закрила – след Втората среща от третия кръг: закрила на бежанците в контекста на индивидуалните, EC/GC/01/20, 18 септември 2001 г.*

В. Среца от третия кръг на тема: “Закрила на бежанците в контекста на индивидуалните системи за убежище”, 27-28 септември 2001 г.

- *Прием на търсеци убежище, включително стандарти за третиране, в контекста на индивидуалните системи за убежище, EC/GC/01/17, 4 септември 2001 г.*

²⁵ Всички цитирани документи могат да се намерят на страницата на Глобалните консултации на адреса на ВКБООН www.unhcr.ch (повечето са на английски език).

- *Допълнителни форми на закрила*, ЕС/GC/01/18, 4 септември 2001 г.
- *Укрепване капаците на приемащите страни*, ЕС/GC/01/19, 4 септември 2001 г.
- *Глобални консултации – закрила на бежанците в контекста на индивидуалните системи за убежище (27-28 септември 2001 г.): обобщение на Председателя*
- *Глобални консултации по международната закрила: доклад от Третата среща от третия кръг (27-28 септември 2001 г.)*, ЕС/GC/02/2, 16 април 2002 г.
- *Глобални консултации по международната закрила – след Третата среща от третия кръг: закрила на бежанците в контекста на индивидуалните*, ЕС/GC/02/3, 16 април 2002 г.

Г. Среща от третия кръг на тема: “Търсене на решения на база закрила” и “Закрила на жените-бежанки и децата-бежанци”, 22-24 май 2002 г.

- *Доброволното завръщане*, ЕС/GC/02/5, 25 април 2002 г.
- *Местното интегриране*, ЕС/GC/02/6, 25 април 2002 г.
- *Укрепване и разширяване на преселването днес: дилеми, предизвикателства и възможности*, ЕС/GC/02/7, 25 април 2002 г.
- *Жените-бежанки*, ЕС/GC/02/8, 25 април 2002 г.
- *Децата-бежанци*, ЕС/GC/02/9, 25 април 2002 г.
- *Глобални консултации по международната закрила: доклад от Четвъртата среща от третия кръг* ЕС/GC/02/10, 14 юни 2002 г.
- *Глобални консултации – търсене на решения на база закрила и закрилата на жените- и децата-бежанци (22-24 май 2002 г.): обобщение на Председателя*

Д. Регионални срещи

- *Регионален симпозиум на ВКБООН за запазването на гражданския и хуманитарен характер на убежището, статута на бежанец, бежанските лагери и други места*, ЕС/GC/01/9, 30 май 2001 г. (Претория, Южна Африка)
- *Регионални семинари в Отава, Онтарио и в Макау, за включването на гаранции за закрилата на бежанците м мерките за засичане*, ЕС/GC/01/13, 31 май 2001 г. (Отава, Онтарио: Канада; и Макау, Китай)
- *Глобални консултации по международната закрила: Регионална среща в Будапеща*, ЕС/GC/01/14, 15 юни 2001 г. (само английски)
- *Глобални консултации по международната закрила: Регионални експертни срещи Сан Хосе*, 7-8 юни 2001 г.
- *Укрепване капацитета на страните на първо убежище в региона за осигуряване на адекватна закрила: Регионална среща в Кайро*, ЕС/GC/01/21, 20 септември 2001 г.
- *Скандинавска среща по преселването: преселването като многостранен инструмент за закрила и неговата връзка с миграцията*, Осло, ЕС/GC/02/4, 16 април 2002 г.

Е. Допълнителни събития в подкрепа на процеса на Глобалните консултации

- *Семинар на ЕС за децата, засегнати от въоръжени конфликти и принудително разселване – гледната точка на правата на детето в политиката за миграция и сътрудничество за развитие: Заключение от Шведското председателство на ЕС*, Норкьопинг, 1-2 март 2001 г.
- *Подобряване на сигурността на жените-бежанци и разселени лица: препоръки за политиката и практиката от Международния експертен семинар*, издадени от Норвежкия институт по международни отношения, Осло., 24-15 януари 2002 г.
[Семинарът беше по инициатива и с финансиране от Норвежкото министерство на външните работи и организиран от Норвежкия институт по международни отношения съвместно с Международния научен институт за мир и Норвежкия бежански съвет.]

Ж. Втори кръг –Експертна кръгла маса в Лисабон, 3-4 май 2001 г.

- *Актуални въпроси по прекратяването на закрилата по член 1С на Конвенцията от 1951 г. и член 1.4 на Конвенцията на ОАЕ от 1969 г.*, Джон Фицпатрик, Джефри и Сюзън Бротман, 2001 г.
- *Актуални въпроси по прилагането на изключващите клаузи*, Джеф Джилберт, 2001 г.

- *Кога не е нужна повече закрилата? – разпоредбите за “Прекратяващи обстоятелства” в клаузите за прекратяване: принципи и практиката на ВКБООН, 1973-1999 г., Рафаел Боноан, 24 април 2001 г.*
- *Експертна кръгла маса в Лисабон, 3-4 май 2001 г., Обобщени заключения – прекратяване на статут на бежанец*
- *Експертна кръгла маса в Лисабон, 3-4 май 2001 г., Обобщени заключения – изключване от статут на бежанец. ЕС/GC/01/кръг2/1 (само английски)*

З. Втори кръг –Експертна кръгла маса в Кеймбридж, 9-10 юли 2001 г.

- *Надзор върху Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г.: член 35 и след него, Валтер Келин, 2001 г.*
- *Обхват и съдържание на принципа за забрана за принудително връщане, становище, Сър Елиху Лаутерпахт СВЕ QS, Даниел Бетлеем, 20 юни 2001 г.*
- *Експертна кръгла маса в Кеймбридж, 9-10 юли 2001 г., Обобщени заключения – отговорността по надзора*
- *Експертна кръгла маса в Кеймбридж, 9-10 юли 2001 г., Обобщени заключения – принцип за забрана за принудително връщане*

И. Втори кръг –Експертна кръгла маса в Сан Ремо, 6-8 септември 2001 г.

- *Полово-ориентирано преследване, Роджър Хайнес, 10 август 2001 г.*
- *Вътрешна закрила/преместване/алтернативата на бягството като аспект от определянето на статут на бежанец, Джеймс С. Хатуей, Мишел Фостър, 2001 г.*
- *Принадлежността към определена социална група: анализ и предложения за решения, Т.Александър Алейников, 2001 г.*
- *Експертна кръгла маса в Сан Ремо, 6-8 септември 2001 г., Обобщени заключения – вътрешна закрила/преместване/алтернативата на бягството*
- *Експертна кръгла маса в Сан Ремо, 6-8 септември 2001 г., Обобщени заключения – полово-ориентирано преследване*
- *Експертна кръгла маса в Сан Ремо, 6-8 септември 2001 г., Обобщени заключения – принадлежността към определена социална група*

Й. Втори кръг –Експертна кръгла маса в Женева, 8-9 ноември 2001 г.

- *Единството на семейството и закрилата на бежанците, Кейт Ястрам, Катлин Нюланд, 2001 г.*
- *Член 31 на Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г.: забрана за наказание, задържане и преследване, Ги С. Гудуин, октомври 2001 г.*
- *Експертна кръгла маса в Женева, 8-9 ноември 2001 г., Обобщение заключения за единството на семейството*
- *Експертна кръгла маса в Женева, 8-9 ноември 2001 г., Обобщение заключения за Член 31 на Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. –с изменения*

К. Първи кръг – Министерска среща на Държавите-страни, Женева, 12-13 декември 2001 г.

- *Доклад на Подготвителната сесия на Министерската среща на Държавите-страни, HCR/MMSP/2001/03 и HCR/MMSP/2001/03/Corr.1*
- *Работни материали за кръглите маси на Министерската среща, HCR/MMSP/2001/04*
- *Декларация на Държавите-страни по Конвенцията от 1951 г. и/или Протокола към нея от 1967 г. за статута на бежанците, HCR/MMSP/2001/09*
- *Доклад от Министерската среща на Декларация на Държавите-страни по Конвенцията от 1951 г. и/или Протокола към нея от 1967 г. за статута на бежанците, HCR/MMSP/2001/10*

Л. Одобряване на процеса

- *Резолюция на Съвета на Интерпарламентарния съюз по повод на 50-та годишнина от приемането на Конвенцията от 1951 г., Хавана, 7 април 2001 г.*

- Резолюция на Организацията на Американските държави за закрилата на бежанците, завърналите се и вътрешно разселените лица в Америка, Сан Хосе, 5 юни 2001 г., OEA/Ser.P, AG/RES. 1832 (XXXI-0/01)
- Препоръка на Съвета на Европа към Върховния комисар на Обединените нации за бежанците и 50-та годишнина от Женевската конвенция, Страсбург, 27 юни 2001 г., Res. 1525 (2001)
- Решение на Организацията за африканско единство по повод на 50-та годишнина от приемането на Конвенцията от 1951 г., Лусака, 11 юли 2001 г.
- Декларация на Европейския съюз по повод на 50-та годишнина от приемането на Конвенцията от 1951 г., Брюксел, 28 юли 2001 г.
- Парижки призив на бежанците във Френското национално събрание, Париж, 16 юни 2001 г.

М. Консултации с бежанци

- Международна конференция за приема и интегрирането на преселени бежанци (ICRIRR), Норкьопинг, 25-27 април 2001 г.
- Бежански парламент, Френско национално събрание, Париж, 16 юни 2001 г.
- Диалог с жените-бежанки, Женева, 20-22 юни 2001 г.
- Гледната точка на бежанците, Руен, 14-16 септември 2001 г.

Н. Общи

- Закрилата на бежанците – ръководство по международно бежанско право, Ръководство за парламентаристи No 2, 2001 г., Служба на Върховния комисар на Обединените нации за бежанците и Интерпарламентарен съюз
- Глобални консултации – Въпроси по “Третия кръг”: списък на избрани справочни материали, EC/GC/01/2, 12 февруари 2001 г.
- Работна програма за въпросите по “Третия кръг” в контекста на рамката на Изпълнителния комитет, EC/GC/01/1/Rev.2, 9 май 2001 г.